

**SUAUGUSIŲJŲ TĘSTINIO MOKYMO GALIMYBIŲ PLĖTRA  
MOKYMOSI VISĄ GYVENIMĄ STRATEGIJOS ĮGYVENDINIMO  
KONTEKSTE**

**TYRIMO ATASKAITA**

Vilnius 2004 m.

Tyrimo atlikėjai:

dr. Tadas Tamošiūnas (Vilniaus pedagoginis universitetas, tyrimo vadovas), dr. Giedra Linkaitytė (Vytauto Didžiojo universitetas) dr. Danutė Tureikytė (Vilniaus universitetas), Irena Štutinienė (Socialinių tyrimų institutas), Lineta Žilinskaitė (Vytauto Didžiojo universitetas). Tyrime talkino Kristina Matulevičiūtė ir Gerda Meilūnaitė.

## Turinys

|  |    |
|--|----|
| ĮVADAS   | 4  |
| I DALIS. DOKUMENTAI, REGLAMENTUOJANTYS<br>SUAUGUSIŪJŲ MOKYMĄSI   | 7  |
| 1.1. Nacionalinių dokumentų analizė  | 7  |
| 1.2. ES dokumentų analizė  | 12 |
| II DALIS. SUAUGUSIŪJŲ MOKYMOSI DAŽNIS IR<br>MOTYVACIJA   | 18 |
| 2.1. Suaugusiųjų mokymosi apimtis  | 18 |
| 2.2. Mokymosi motyvacija   | 22 |
| III DALIS. MOKYMOSI PROGRAMOS IR ORGANIZACIJA  | 28 |
| 3.1. Bendra mokymosi programų ir institucijų charakteristika   | 28 |
| 3.2. Suaugusiųjų mokymąsi organizuojančioms institucijoms ir<br>besimokantiems suaugusiems iškylančios problemos | 32 |
| 3.3. Lietuvos suaugusiųjų švietimo problemų ir jų sprendimo<br>galimybių vertinimas                              | 38 |
| TYRIMO IŠVADOS   | 44 |
| PRIEDAI  | 48 |

## IVADAS

### Problema

Bendroje LR Švietimo ir mokslo ministerijos užduotyje tyrimui “Suaugusiųjų tęstinio mokymo galimybių plėtra mokymosi visą gyvenimą strategijos įgyvendinimo kontekste” akcentuotai teigiama, kad suaugusiųjų tęstinis mokymasis Lietuvoje nėra pakankamai išplėtotas. Ši teiginį pastaraisiais metais pagrindžia daug faktų ir tendencijų: nemažos dalies gyventojų turima kvalifikacija neatitinka darbo rinkos reikalavimų arba stokojama formalios kvalifikacijos, nepakankamai kryptingai išplėtotą profesinio rengimo sistema, lyginant su ES išsivysčiusiomis valstybėmis, tik nedidelė dalis suaugusiųjų dalyvauja tęstinio mokymosi programose, įsitvirtinimą darbo rinkoje apsunkina neformalaus ir savaiminio mokymosi pripažinimo stoka ir kt. Apibendrintai suaugusiųjų tęstinio mokymosi galimybių plėtojimas neabejotinai yra svarbi progreso sąlyga tiek valstybės, tiek pavienių individų raidos lygiais, kitaip tariant yra didelės socialinės svarbos uždavinys. Kad būtų užtikrinta kryptinga suaugusiųjų tęstinio mokymosi plėtra, reikalingi patikimi ir nuolat atnaujinami empirinių tyrimų duomenys. Pastarųjų trūkumas jau minėtos suaugusiųjų mokymosi socialinės svarbos sąlygomis ir nusako tyrimo problemą.

**Tyrimo uždaviniai** (integruoja ŠMM suformuluotą tyrimo užduotį ir nurodo į informaciją, būtiną rodikliams):

1. Aptarti kaip reglamentuojamas suaugusiųjų švietimas tarptautiniuose ir nacionaliniuose dokumentuose.
2. Išnagrinėti, kokia formaliojo/neformaliojo švietimo mokymosi programų suaugusiesiems pasiūla šalyje ir regionuose ir besimokančiųjų suaugusiųjų dalis. Suaugusiųjų švietimo paslaugas teikiančių institucijų skaičius ir pasiskirstymas pagal tipus, vietas.
3. Išanalizuoti suaugusiųjų mokymosi motyvaciją bei jos skirtumus pagal amžių, išsilavinimo lygį, gyvenamąją vietą. Užfiksuoti, kokią dalis darbuotojų, kuriuos norėtų mokyti jų darbdaviai.
4. Išanalizuoti su kokiomis problemomis susiduria suaugusieji, kurie mokosi ir jų mokymąsi organizuojančios institucijos? Aptarti suaugusiųjų mokymosi plėtros galimybes.

## Tyrimo metodai

1. Dokumentų ir antrinių statistinių duomenų analizė. Analizuoti ir lyginti tarptautiniai bei nacionaliniai dokumentai, reglamentuojantys suaugusiųjų švietimą. Nagrinėti valstybės institucijų duomenys apie formalaus ir neformalaus švietimo programų pasiūlą šalyje ir regionuose. Taip pat tyrimo uždavinių atžvilgiu pasinaudota ankstesnių tyrimų apie suaugusiųjų švietimo būklę rezultatais.
2. Reprezentatyvi Lietuvos gyventojų apklausa. Jos pagalba siekta išsiaiškinti besimokančiųjų suaugusiųjų dalį, mokymosi motyvaciją ir pasiskirstymą pagal motyvus, taip pat dalį darbuotojų, kuriuos norėtų mokyti jų darbdaviai. Apklausos metu bendradarbiauta su rinkos analizės ir tyrimų grupe Rait. Pastaroji pagal tyrimo autorių parengtą klausimyną apklausą atliko 2004m. rugsėjo 16-19 d. Tiriamoji visuma šioje apklausoje - visi nuolatiniai 16 – 74 m. Lietuvos gyventojai, iš kurių buvo sudaryta atsitiktinė imtis. Klausimai apie suaugusiųjų švietimą buvo pateikti 923 vyresniems nei 18 metų respondentams. Apklausos rezultatų paklaida, skaičiuojant nuo viso respondentų skaičiaus, neviršija 3,2 proc. Tyrimo rezultatai atspindi visos Lietuvos gyventojų nuomones bei pasiskirstymą pagal amžių, lytį, gyvenamąją vietą, išsimokslinimą.
3. Institucijų, organizuojančių suaugusiųjų mokymąsi, atstovų apklausa. Klausimai tyrimo metu pateikti institucijų vadovams arba jų įpareigotiems asmenims. Nagrinėta, ar institucijos susipažinusios su dokumentais, reglamentuojančiais suaugusiųjų švietimą, su kokiomis problemomis jos susiduria ir kiti tyrimo uždavinių atžvilgiu svarbūs aspektai. Tiriamąją visumą sudarė: 1) institucijos, tenkinančios suaugusiųjų (nuo 18 metų), nesimokančiųjų nuosekliojo mokymosi sistemoje poreikius: bendrojo lavinimosi, profesinio mokymosi, aukštojo mokslo, švietimosi; 2) institucijos, užsakančios, rengiančios ir plėtojančios suaugusiųjų švietimą savo funkcijų ribose, pavyzdžiui, ministerijos. Tiriamosios visumos dydis pagal parengtą sąrašą sudarė 368 institucijas. Nuo šio skaičiaus apklausta 103 institucijų atstovai, atstovaujantys daugiau kaip 12 institucijų tipų pagal veiklos pobūdį: suaugusiųjų bendrojo lavinimo mokyklas, darbo rinkos profesinio mokymo įstaigas, valstybės institucijų padalinius, atsakingus už suaugusiųjų švietimą, nevyriausybinės organizacijas ir kt. Statistiškai institucijos

reprezentuojamos pirmiausia kaip visuma, nes kai kurios jų grupės imtyje sudaro didesnę dalį, pavyzdžiui, kvalifikacijos tobulinimo, darbo rinkos profesinio mokymo, kai kurios mažesnę.

4. Besimokančiųjų suaugusiųjų anketinė apklausa Vilniaus mieste. Siekta išsiaiškinti suaugusiųjų mokymosi motyvus, iškylančias problemas, pasitenkinimą mokymusi. Tiriamoji visuma – suaugusieji, besimokantys Vilniaus suaugusiųjų mokymosi centruose. Nuo 3800 visumos su 0,05 proc. paklaida apklausta 405 respondentai.
5. Interviu su ekspertais. Šis kokybinis metodas panaudotas gilinant surinktų duomenų interpretaciją. Ekspertais parinkti suaugusiųjų švietimo srityje sukaupę patirtį asmenys iš universitetų, nevyriausybinių organizacijų, ES patirtį realizuojančių institucijų ir kt. Apklausti 8 ekspertai.
6. Duomenys buvo koduojami ir apdorojami naudojant darbo su statistiniais duomenimis paketą SPSS 10 / Windows. Surinktų duomenų analizė remiasi aprašomąja statistika.

# **I DALIS. DOKUMENTAI, REGLAMENTUOJANTYS SUAUGUSIŲJŲ MOKYMĄSI**

## **Analizės būdas**

Pirmasis formalus dokumentas, įteisinęs suaugusiųjų švietimą kaip lygiateisę švietimo sistemos dalį buvo Lietuvos švietimo koncepcija (1992 m.), todėl šioje analizėje jo sampratos bus priimtos bazinėmis ir analizuojama, kokius papildymus ar pakeitimus įnešė kiti nacionaliniai dokumentai. Apibrėžus pagrindines sąvokas, įvardintas nacionaliniuose dokumentuose, jos bus palygintos su tarptautiniuose dokumentuose apibrėžtomis ir įvardyti panašumai ir skirtumai.

## **I. NACIONALINIŲ DOKUMENTŲ ANALIZĖ**

### **1.1. Nacionalinio lygmens dokumentai**

1. Lietuvos švietimo koncepcija. Vilnius.1992.
2. Lietuvos suaugusiųjų švietimo sistemos koncepcija. LR. Kultūros ir švietimo ministerija. Vilnius, 1993.
3. LR Neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstatymas. Vilnius, 1998-05-30, Nr. VIII-822.
4. Švietimo gairės. (Lietuvos švietimo plėtotės strateginės nuostatos 2003-2012 metai. Projektas.), 2002.
5. LR švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas. 2003-06-17. Nr. IX-1630
6. Valstybės švietimo strategijos 2003-2012 metų nuostatos. LR 2003-07-04 nutarimas Nr. IX-1700.
7. Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategija. ŠMM. Vilnius, 2004-03-26. Nr. ISAK-433/A-83.

### **1.2. Lietuvos švietimo koncepcija (1992)**

Suaugusiųjų švietimas buvo įvardytas kaip švietimo sistemos dalis, apimanti asmenis, vyresnius negu 18 metų ir nesimokančius nuosekliojo švietimo mokyklų sistemoje.

a) Šioje koncepcijoje jam buvo priskirta dvejopa paskirtis:

- leisti asmeniui plėtoti savo galimybes pasirinktoje profesinės veiklos srityje;

- leisti suaugusiam žmogui dėl visuomenės aplinkybių arba dėl individualių paskatų keisti savo veiklos kryptį, profesiją.

b) Dokumente išskirta dvi suaugusiųjų švietimo organizavimo formos:

- *formalus mokymasis*, kuris laiduoja tą patį išsilavinimo lygį, kaip nuosekliojo švietimo sistema;
- *neformalus suaugusiųjų švietimas*, apimantis visas į valstybės švietimo registrą neįtrauktas švietimo rūšis: bendrąjį ir profesinį lavinimąsi (jei jo apimtis nesudaro reglamentuoto modulio), pomėgių ugdymą, bendrąją savišvietą.

c) Dar vienas išskyrimas buvo padarytas įvardijant institucijas, atsakingas už suaugusiųjų švietimo organizavimą:

- suaugusiųjų mokymasis tiesiogiai susijęs su darbo rinkos mokymais buvo priskirtas darbo biržoms (bedarbių mokymas) ir darbdaviams (jiems reikalingų darbininkų mokymas);
- valstybės rėmimui – socialinės atskirties grupės (žmonės su negalia, privalomosios tarnybos kariai, imigrantai, nuteisti asmenys ir kt.).

d) Šioje koncepcijoje taip pat numatyta suaugusiųjų švietimo specialistų rengimas, neapsiribojant tik mokytojais (kurie vadinami pedagogais), o papildant juos bibliotekų, muziejų bei klubų darbuotojais.

e) Išsilavinimui nusakyti vartojami du terminai - kvalifikacija ir profesinė kompetencija.

f) Finansavimo klausimas buvo sprendžiamas irgi dvejopai:

- formalus švietimas remiamas valstybės tiek, kad praktiškai taptų prieinamu visiems;
- neformalusis valstybės remiamas iš dalies.

**1.3. Vartojamų sąvokų praplėtimas dokumentuose** (analizės duomenys pateikiami 1 priede).

Lietuvos švietimo koncepcijoje suaugusiųjų švietimo sistemai buvo priskirta dvejopa paskirtis, kuri vėliau sukurtuose dokumentuose buvo papildyta.

Galima teigti, kad šiuolaikinį požiūrį į suaugusiųjų švietimo paskirtį galima apibrėžti trijuose lygmenyse: konceptualiam, įstatyminiam ir strateginiam.

Konceptualus (1, 2, 7 dokumentai) apibrėžia suaugusiųjų švietimo paskirtį žmogaus ir valstybės atžvilgiu:

- leisti asmeniui plėtoti savo galimybes pasirinktoje profesinės veiklos srityje;
- leisti suaugusiam žmogui dėl visuomenės aplinkybių arba dėl individualių paskatų keisti savo veiklos kryptį, profesiją;
- sudaryti sąlygas realizuoti asmenybei, atsakingai už šalies gerovę;
- padėti ugdyti demokratinę visuomenę.

Įstatyminis (3 dokumentas) apibrėžia legitimuotą suaugusiųjų švietimo sritį:

- *Sudaryti sąlygas*: įgyti reikalingų teorinių žinių ir praktinių gebėjimų kvalifikacijai tobulinti;
- *Padėti tenkinti*: suaugusiųjų savišvietos poreikius, plėtoti kultūrinius interesus, ugdyti kūrybines galias.

Strateginius (6,7 dokumentas) numato būdus, kuriais bus siekiama tai įgyvendinti:

- išplėtoti tęstinę, mokymąsi visą gyvenimą laiduojančią ir prieinamą, socialiai teisingą švietimo sistemą.
- optimizuoti visus prieinamus išteklius (valstybės, įmonių, savivaldybių, bendrijų, NVO ir individų) siekiant plėtoti vientisą ir rentabilią mokymosi visą gyvenimą sistemą, siūlančią galimybių įvairovę profesiniam, socialiniam ir asmeniniam visų darbingo amžiaus individų ugdymuisi ir jaunimo paruošimui profesiniam gyvenimui, atitinkančiam Europos standartus.

#### **1.4. Suaugusiųjų švietimo formos (analizė 2 priede)**

Formalusis suaugusiųjų mokymasis apibendrinant visų minėtų nacionalinių dokumentų apibrėžimus gali būti įvardytas taip pat trimis lygmenimis:

*Pagal paskirtį:* pradinis, pagrindinis, vidurinis ugdymas, profesinis mokymas, aukštesniosios ir aukštojo mokslo studijos laiduojantis tą patį išsilavinimo lygį, kaip nuosekliojo švietimo sistema.

*Pagal legitimaciją:* valstybės reglamentuojamas ir kontroliuojamas (lavinimo, mokymosi, studijų) procesas, kurio rezultatas - valstybės pripažintas, išslavinimą liudijantis dokumentas.

*Pagal vykdymą:* vyksta švietimo ir mokslo įstaigose - institucijose su aiškia tvarka, turiniu, metodais ir mokymosi priemonėmis.

Neformalusis suaugusiųjų mokymasis apibendrinant visų minėtų nacionalinių dokumentų apibrėžimus gali būti įvardytas taip pat trimis lygmenimis:

*Pagal paskirtį:* tai asmens ir visuomenės interesų sąlygojama savišvieta, apimanti visas į valstybės švietimo registrą neįtrauktas švietimo rūšis: bendrąjį ir profesinį lavinimąsi (jei jo apimtis nesudaro reglamentuoto modulio), pomėgių ugdymą, bendrąją savišvietą. Jo paskirtis sudaryti suaugusiajam sąlygas mokytis visą gyvenimą, tenkinti pažinimo poreikius, tobulinti įgytą ar įgyti papildomą išsilavinimą.

*Pagal legitimaciją:* teikiamas ne jaunesniems kaip 18 m. amžiaus asmenims, asmens ir visuomenės interesus atliepiantis ir kontroliuojamas (lavinimo, mokymosi, studijų) procesas, kurio rezultatas neįvertinamas išsilavinimą liudijančiu dokumentu.

*Pagal vykdymą:* vyksta šalia pagrindinių švietimo ir mokymo institucijų (pvz. darbo vietose). Mokymosi procesas priklauso nuo jį organizuojančios institucijos (atsakomybė už rezultatą tenka institucijai - tai sąsaja su formalioju švietimu). Būdingas kvalifikacijos tobulinimo sričiai.

Savaiminis (informalusis) mokymasis. Dokumentuose (nuo Nr .4), išleistuose po 2002 metų jau randama paminėta ir trečioji suaugusiųjų švietimo forma - jos terminas dar nenusistovėjęs, ši forma įvardijama kaip:

- *savaiminis mokymasis* (Lietuvos švietimo plėtotės strateginės nuostatos, Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategija);
- *savišvieta* (LR švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas);
- *informalus mokymasis* (Švietimo gairės. Lietuvos švietimo plėtotės strateginės nuostatos 2003-2012 metai. Projektas. Dialogo redakcija. 2002.).

### **1.5. Priemonės, kurios numatytos dokumentuose nurodytiems tikslams pasiekti (analizė 3 priede)**

- *Lietuvos suaugusiųjų švietimo koncepcija* - Andragogikos mokslinio tyrimo centrų kūrimas, jų veiklos organizavimas bei skatinimas. Andragogų, kaip savarankiškos švietimo specialistų profesijos pripažinimas, jų rengimo, kvalifikacijos kėlimo bei perkvalifikavimo sistemų kūrimas. Švietimo vaidmens stiprinimas.
- *Neformaliojo SSĮ įstatymas*. Neformaliojo švietimo formos: organizuota tikslinė savišvieta, kursai.
- *Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategija*. Sudarytas priemonių planas iš 8 punktų.
- *Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 metų gairės*. Išplečiama bendrojo lavinimo, profesinio ir ypač aukštųjų mokyklų tęstinio mokymosi programos. Sukuriama neformalaus švietimo programų ir modulių akreditavimo tvarka. Sukuriama įvairiais mokymosi būdais įgytų kompetencijų formalaus pripažinimo sistema.

### **1.6. Analizės išvados**

#### ***Apribojimas konceptualiaame lygmenyje***

Paskutiniame chronologiniu požiūriu dokumente - Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategija - ryškėja mokymosi visą gyvenimą sistemos ribos – “*sistema siūlo galimybių įvairovę visų darbingo amžiaus individų ugdymuisi ir jaunimo paruošimui profesiniam gyvenimui, atitinkančiam aukščiausius Europos standartus*“.

Kyla klausimas - ar tai demokratiška - kaip su nedarbingais (lėtinėmis ligomis sergančiais ir kt. bei negalinčiais dėl individualių galimybių pasiekti aukščiausių Europos standartų piliečiais) ir tais, kurie gali sau leisti nedirbti ir nesiruošia įgyti

aukščiausių Europos standartų, pvz. namų šeimininkės statusą turinčios, bet besimokančios auginti ir auklėti vaikus, vesti namų ūkį ir kt. .?

### ***Suaugusiųjų mokymosi formų apribojimas***

Naujausiuose dokumentuose jau įteisintos trys formos - formalus, neformalus ir savaiminis mokymasis, tačiau mokymosi visą gyvenimą strateginių veiksnių plane ryškėja akcentas tik dviem sritims – formaliam ir neformaliai mokymuisi. Gretinant šias nuostatas su suaugusiųjų mokymosi realijomis ES šalyse (4 priedas OECD, 2003) reiktų atkreipti dėmesį ir į savaiminio mokymosi sampratos plėtrą suaugusiųjų švietimo organizatorių, švietėjų ir tyrėjų tarpe.

## II. ES DOKUMENTŲ ANALIZĖ

Šiame šimtmetyje žmonėms reikės ne tik mokytis pažinti, mokytis veikti, bet ir mokytis gyventi kartu, mokytis būti kartu.

*/Jacques Delors/*

ES dokumentai nuo 2001 metų nuolat į ES šalių gyventojų intelektualinių diskusijų erdvę įveda naują sampratą - mokymosi visą gyvenimą.

### **2.1. 2001 m. Mokymosi visą gyvenimą memorandumas**

Šiuo dokumentu nurodoma, kad egzistuoja dvi svarbios priežastys, kodėl Europos Sąjungai taip būtina įgyvendinti mokymąsi visą gyvenimą:

- Europa eina link žiniomis grindžiamos visuomenės ir ūkio. Labiau nei bet kada naujausios informacijos ir žinių prieinamumas, motyvacija ir įgūdžiai protingai naudotis šiais resursais savo ir visos visuomenės vardu tampa veiksmu, didinančiu Europos kompetenciją, žmonių darbingumą ir pritaikomumą.
- Šiandieniniai europiečiai gyvena sudėtingame socialiniame ir politiniame pasaulyje. Labiau nei bet kada jie nori planuoti savo gyvenimą. Iš jų tikimasi aktyvios visuomeninės veiklos. Jie privalo mokytis gyventi kultūrinės, etninės ir kalbinės įvairovės sąlygomis. Švietimas plačiąja prasme yra svarbiausias dalykas, mokantis ir suprantant, kaip priimti šiuos iššūkius.

Šie du šiuolaikinių socialinių ir ekonominių pokyčių bruožai tarpusavy susiję. Jie nurodo du vienodai reikšmingus mokymosi visą gyvenimą tikslus: skatinti aktyvų pilietiškumą ir didinti galimybę įsidarbinti. Aktyvus pilietiškumas atskleidžia, ar ir kaip žmonės dalyvauja visose visuomeninio ir ekonominio gyvenimo srityse, kaip jie išnaudoja pasitaikančias progas ir išvengia pavojų, kiek jaučiasi visuomenės nariai. Dažniausiai daugeliui žmonių apmokamas darbas garantuoja jų nepriklausomybę, savigarbą ir gerovę. Tai svarbiausias žmonių gyvenimo kokybės veiksnys. Galimybė dirbti – gebėjimas išsaugoti darbo vietą – yra ne tik pagrindinis aktyvaus pilietiškumo rodiklis, bet ir lemiamą sąlyga, siekiant visiško užimtumo, stiprinant Europos konkurencingumą ir gerovę „naujoje ekonomikoje“. Ir galimybė dirbti, ir aktyvus pilietiškumas priklauso nuo žmogaus turimų atitinkamų naujausių žinių ir įgūdžių, reikalingų dalyvaujant ekonominiame bei visuomeniniame gyvenime.

*Ko turėtų siekti mokymosi visą gyvenimą idėjos šalininkai?*

- Garantuoti universalią ir nenutrūkstamą mokymosi galimybę, siekiant įgyti naujų įgūdžių ir atnaujinti senuosius, kurių reikės žinių visuomenėje.
- Padidinti investicijas į žmogiškuosius resursus, kad prioritetą įgytų brangiausias Europos turtas – jos žmonės.
- Kurti veiksmingus mokymo ir mokymosi metodus bei sąlygas mokymosi visą gyvenimą kontinuumui.
- Patobulinti būdus, kuriais suprantamas ir vertinamas dalyvavimas mokymesi ir rezultatai, ypač neformaliojo ir informального mokymosi.
- Užtikrinti, kad kiekvienam būtų lengvai prieinama kokybiška informacija ir patarimai apie mokymosi galimybes visoje Europoje per visą gyvenimą.
- Sudaryti mokymosi visą gyvenimą sąlygas kuo arčiau besimokančiųjų – jų bendruomenėse ir, kai tik įmanoma, suteikti informacinėmis kompiuterinėmis technologijomis aprūpintas patalpas.

*Kaip europinio lygio veiksmai gali padėti šalims narėms progresuoti, siekiant mokymosi visą gyvenimą?*

- Kuriama visus narius įtraukianti visuomenė, suteikianti lygias aukštos kokybės mokymosi galimybes visą gyvenimą visiems žmonėms. Švietimas ir mokymas grindžiami pirmiausia ir daugiausia individų poreikiais bei reikalavimais.

- Keičiami ir pritaikomi švietimo ir mokymo būdai: organizuojamas apmokamas darbas, kad žmonės galėtų mokytis visą gyvenimą ir planuoti, kaip suderins mokymąsi, darbą ir šeimos gyvenimą.
- Siekiama aukštesnio švietimo ir kvalifikacijos lygio visose srityse, kad būtų garantuotas aukštos kokybės mokymas ir mokymasis, kad žmonių žinios bei įgūdžiai atitiktų besikeičiančius darbo vietas, darbdavio reikalavimus ir darbo metodus.
- Žmonės visapusiškai skatinami ir ruošiami aktyviau dalyvauti visose šiuolaikinio bendruomenės gyvenimo srityse, ypač socialinio ir politinio, apimant ir europinį lygį.

## **2.2 Detali tolesnio darbo, siekiant įgyvendinti Europos švietimo ir mokymo sistemų tikslus, programa, 2002.**

Po Europos Sąjungos Tarybos pasitarimo Lisabonoje pripažinta, kad *“švietimo ir mokymo sistemų išvystymas į visą gyvenimą besitęsiantį mokymąsi, turintį plačią pasaulinę perspektyvą, suvaidins lemiamą vaidmenį Europos ateičiai žinių epochoje”*. Bendrieji tikslai, kuriuos tokiu atveju visuomenė priskirs švietimui ir mokymui yra *“platesni negu žinių, reikalingų profesiniam gyvenimui suteikimas”*. Tai todėl, kad šiuo atveju kalbama apie *“asmeninį pasirengimą geresniam gyvenimui ir aktyvesnei pilietinei raiškai demokratinėje visuomenėje, pripažįstant ir gerbiant kultūrinę ir kalbinę įvairovę”*.

Pagrindinis tikslas šiuo aspektu yra padaryti, kad visą gyvenimą besitęsiantis mokymasis būtų prieinamas bet kokio amžiaus Europos piliečiams. Jo siekimui įvardyti tokie strateginiai tikslai:

### 1) *Gerinti ES švietimo sistemų kokybę ir efektyvumą.*

Tai gali būti įgyvendinama:

- tobulinant mokytojų ir instruktorių švietimą ir mokymą;
- ugdant gebėjimus, reikalingus žinių visuomenėje (raštingumo ir skaičiavimo, matematikos, gamtos mokslų ir technologijų pagrindinius gebėjimus, užsienio

kalbas, IKT įgūdžius ir technologijos taikymą, mokymasis mokytis, socialiniai įgūdžiai, verslininkystė);

- užtikrinti IKT prieinamumą visiems.

2) *Garantuoti švietimo ir mokymo sistemų prieinamumą visiems.*

Tai įgyvendinama:

- kuriant atviras mokymosi aplinkas (rodiklis 25-64 m. asmenų, dalyvaujančių švietimo ir mokymosi procese procentas);
- didinant mokymosi patrauklumą (rodikliai – darbo laikas, skirtas mokymuisi, mokymasis aukštojoje mokykloje, 18-24 m. jaunuolių, turinčių tik pagrindinės mokyklos išsilavinimą ir nebetęsiančių mokslo, santykis;
- remti aktyvų pilietiškumą, lygias galimybes ir socialinę sanglaudą.

3) *Atverti švietimo ir mokymo sistemas platesniam pasauliui.*

Tai įgyvendinama:

- stiprinant ryšius su darbinio gyvenimu, mokslo tiriamuoju darbu ir plačiąja visuomene (rodiklis – studentų ir stažuotojų, dalyvaujančių mainų programose, procentas);
- ugdyti iniciatyvumą ir veiklumą (rodikliai – verslą turinčių, ypač 25-35 m. amžiaus, žmonių dalis ir švietimo bei mokymo įstaigų, teikiančių verslo kūrimo konsultacijas ir jam vadovaujančių, procentas);
- tobulinti užsienio kalbų mokymąsi (rodiklis – kalbos mokytojų, kurie dalyvavo mobilumo programose ir tiesiogiai susidūrė su kalba, kurią dėsto, procentas);
- mobilumo ir mainų plėtra;
- Europos bendradarbiavimo stiprinimas.

### III. KAIP ES MOKYMO SI VISĄ GYVENIMĄ PERSPEKTYVOS ATSISPINDI LR NACIONALINIUOSE DOKUMENTUOSE?

Švietimo gairės. (Lietuvos švietimo plėtotos strateginės nuostatos 2003-2012 metai. Projektas. Dialogo redakcija. 2002).

3.1. Vienas svarbiausių švietimo siekių – padėti asmeniui ir visuomenei atsakyti į esminius dabarties iššūkius, padėti kuo plačiau pasinaudoti atsiveriančiomis naujomis galimybėmis.

#### Pagrindiniai iššūkių:

- Laisvė;
- Globalizacija;
- Informacijos sprogymas;
- Sparti kaita;
- Visuomenės išsiskaidymas.

#### 3.2. LIETUVOS ŠVIETIMO ATSAKAS:

Laisvės iššūkiui – laisvam ir atsakingam asmens gyvenimui būtinų įgūdžių, gebėjimų ir kompetencijų ugdymas, aktyvaus pilietiškumo brandinimas.

Globalizacijos iššūkiui – asmens integralumo stiprinimas, asmens bei visuomenės tapatybės saugojimas ir kūrimas, šiuolaikinei tarptautinei konkurencijai būtinų asmens ir visuomenės galių plėtojimas, pasauliui atviro patriotizmo ugdymas.

Informacijos sprogymo iššūkiui – informacinių įgūdžių, gebėjimų pažinti, mokytis ir orientuotis žinių erdvėje šiuolaikinių informacinių technologijų ir informacijos prieinamumo užtikrinimo visiems visuomenės nariams, mokytojo ir mokyklos vaidmens keitimas.

Sparčios kaitos iššūkiui – struktūrinis švietimo sistemos pertvarkymas, atsivėrimas gyvenimo praktikai, atvirų formų, leidžiančių mokytis visą gyvenimą išplėtojimas ir asmens gebėjimų bei įgūdžių nuolat mokytis ir veikti kaitos sąlygomis plėtojimas.

Visuomenės išsiskaidymo iššūkiui – socialinio teisingumo, lygaus mokymosi starto ir prieinamumo užtikrinimas, socialinių mokymosi ir studijų sąlygų jų stokojantiems asmenims sudarymas, socialinių įgūdžių ir gebėjimų, pilietinio solidarumo ir

bendruomeniškumo, žmogaus atjautos ugdymas, vaikų ir jaunuolių mokymas “būti kartu”.

\*\*\*

Sugretinus ES ir LR dokumentus galima teigti, kad tarp dokumentų, kurie yra sukurti iki 2001 metų ir nuo 2002 metų egzistuoja staigus sampratinių šuolis: vartojami visai nauji terminai, kurie daugeliu atvejų yra ES dokumentų vertimai. Galima prognozuoti, kad tik politiniame lygmenyje yra jaučiamas skirtumas tarp suaugusiųjų mokymosi, skirto įsitvirtinimui darbo rinkoje ir mokymosi visą gyvenimą sampratos, numatančios mokymosi kompetencijos ugdymą ir realizavimą viso asmens gyvenimo bėgyje.

Analogiškai galima prognozuoti, kad suaugusiųjų mokymosi ypatumai neakcentuoti, o pedagogo ir andragogo profesinė kvalifikacijos skirtumai taip aiškiai įvardyti 1993 m. Konceptijoje, 2004 m. liko už strateginių veiksmų planuotojų sąmonės ribų: 1 priedas, 6 priemonė, 6.5 punktas “*Sudaryti palankias sąlygas švietimo darbuotojams įsigyti minimalią pedagogo kompetenciją, būtiną darbui su suaugusiais*”.

## II DALIS.

## SUAUGUSIŲJŲ MOKYMOSI DAŽNIS IR MOTYVACIJA

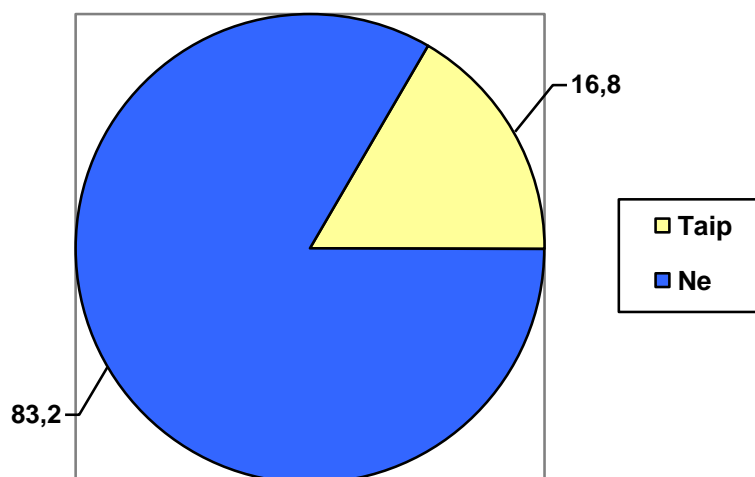
### 2.1. Suaugusiųjų mokymosi apimtis

Besimokančiųjų suaugusiųjų dalį ir jų pasiskirstymą pagal svarbius socio-demografinius požymius (lytį, amžių, išsilavinimą, gyvenamąją vietą) nusako reprezentatyvios Lietuvos gyventojų apklausos duomenys (žr. diagr. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.4. 2.1.5. 2.1.6. 2.1.7.).\*

Diagr. 2.1.1.

Prašome pasakyti, ar per paskutinius metus (skaičiuojant nuo šios dienos) Jūs kur nors mokėtės?

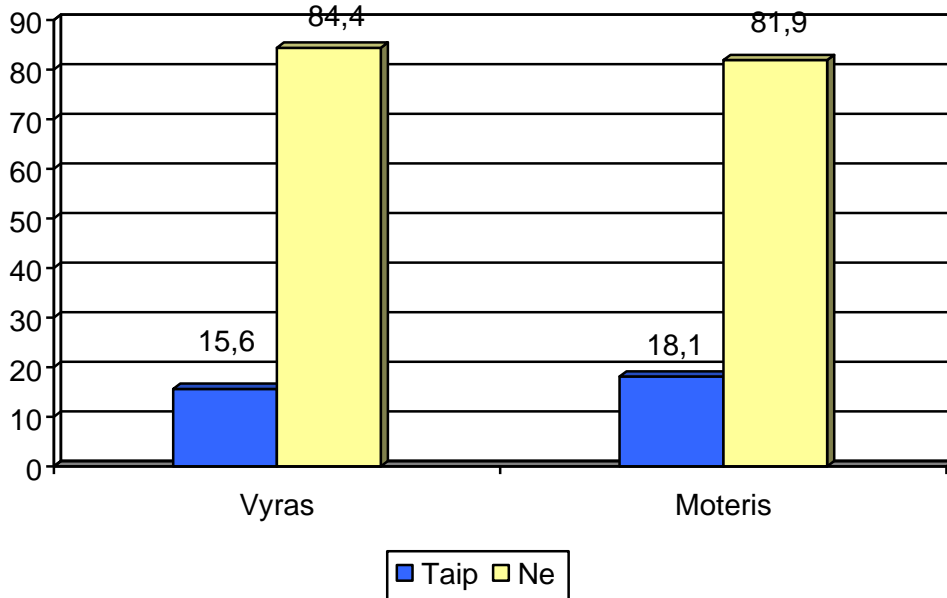
(proc. nuo visų respondentų, N=923)



\* **Suaugusiųjų mokymosi sąvoka** tyrimo kontekste apima: mokymąsi tobulinant savo profesinę kvalifikaciją, įvairių neformalių savišvietos kursų (pavyzdžiui, meninių, užsienio kalbų, kompiuterinio raštingumo) lankymą bei mokymąsi suaugusiųjų bendrojo lavinimo mokyklose, profesinėse, aukštesniosiose mokyklose, kolegijose ir universitetuose po pertraukos, pavyzdžiui, siekiant įgyti vidurinį išsilavinimą, naują specialybę arba persikvalifikuojant neakivaizdinėse, vakarinėse studijose.

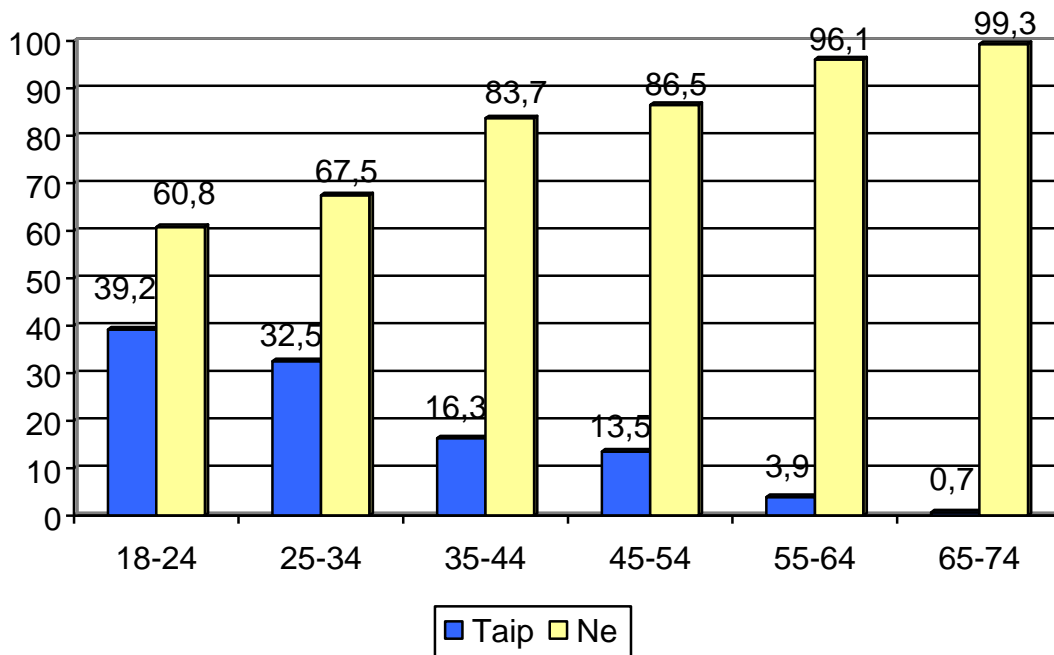
Diagr. 2.1.2.

Prašome pasakyti, ar per paskutinius metus (skaičiuojant nuo šios dienos) Jūs kur nors mokėtės?  
(proc. pasiskirstymas pagal lytį)



Diagr. 2.1.3.

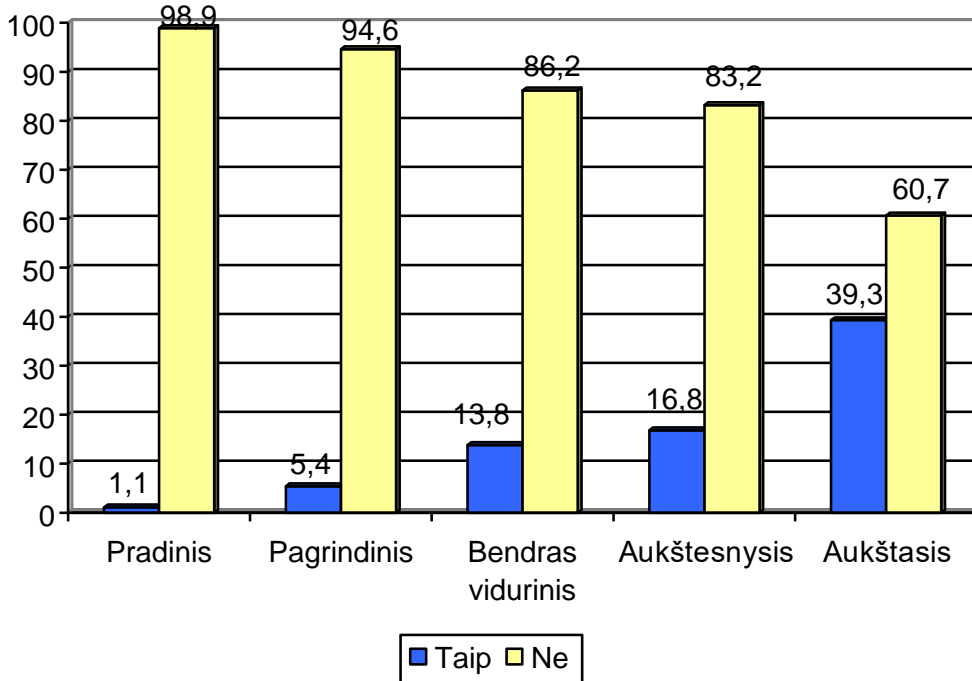
Prašome pasakyti, ar per paskutinius metus (skaičiuojant nuo šios dienos) Jūs kur nors mokėtės?  
(proc. pasiskirstymas amžiaus grupėse)



Diagr. 2.1.4.

Prašome pasakyti, ar per paskutinius metus (skaičiuojant nuo šios dienos) Jūs kur nors mokėtės?

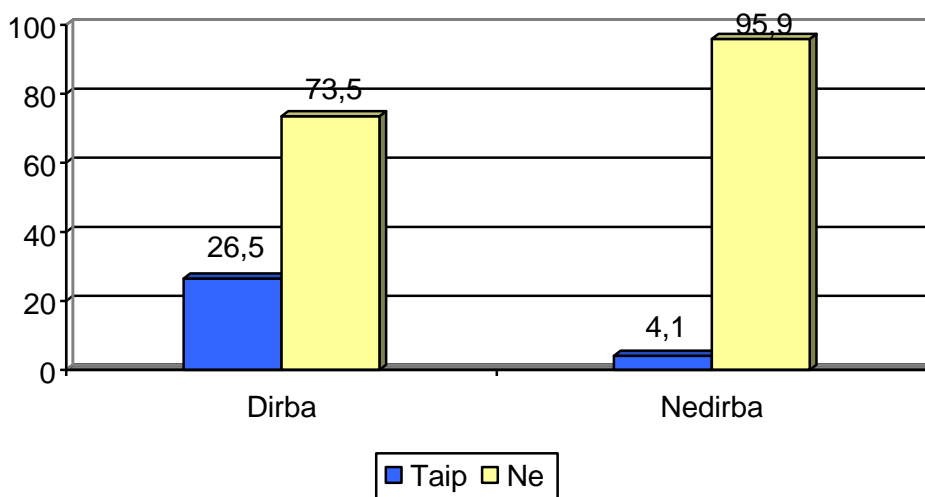
(proc. pasiskirstymas pagal išsilavinimą)



Diagr. 2.1.5.

Prašome pasakyti, ar per paskutinius metus (skaičiuojant nuo šios dienos) Jūs kur nors mokėtės?

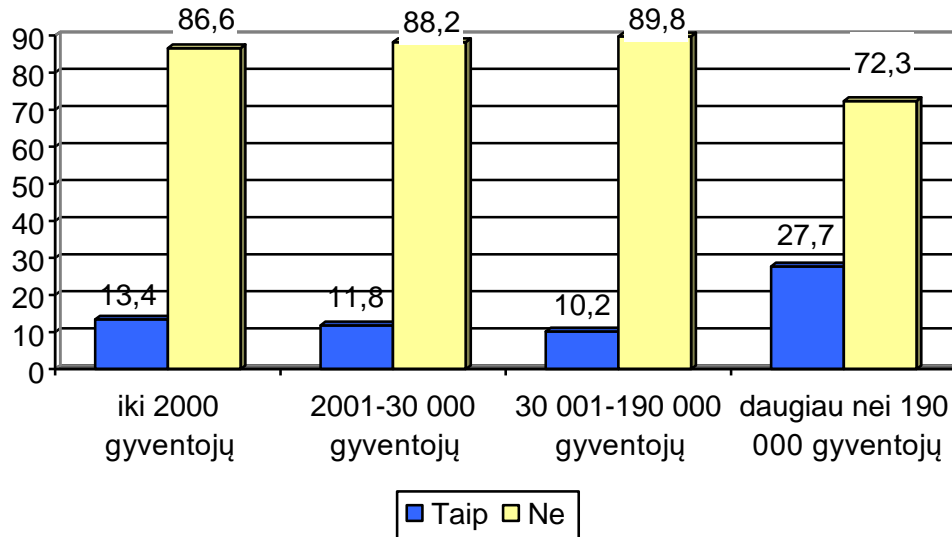
(proc. pagal darbo statusą)



Diagr. 2.1.6.

Prašome pasakyti, ar per paskutinius metus (skaičiuojant nuo šios dienos) Jūs kur nors mokėtės?

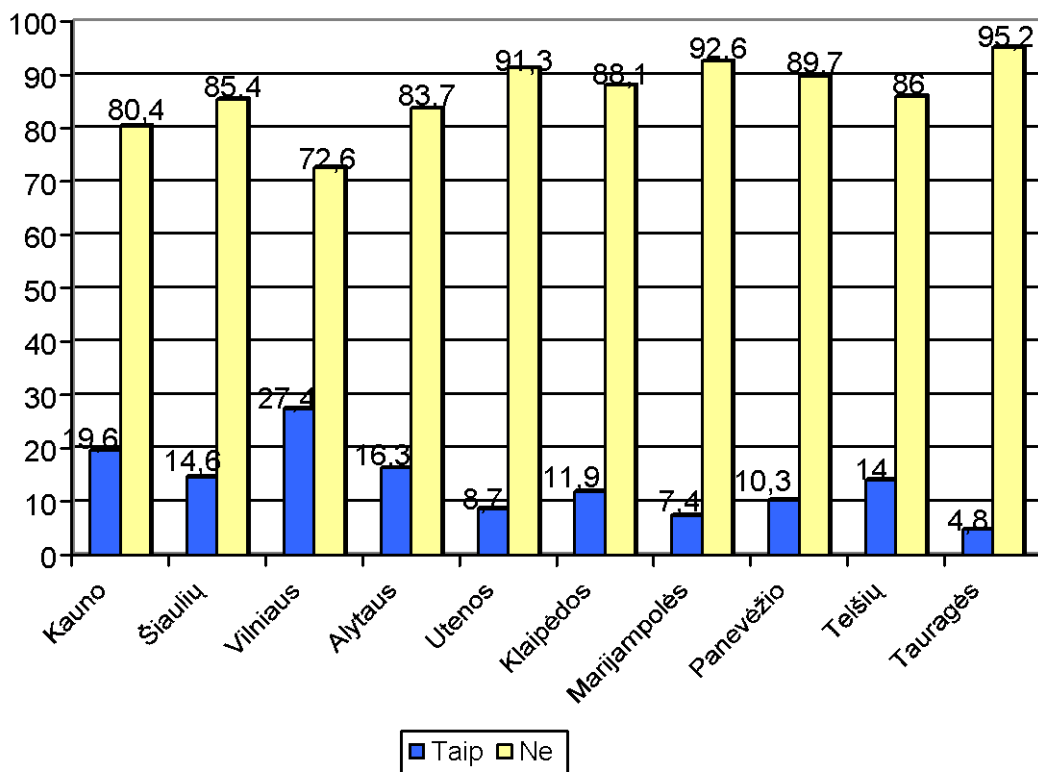
(proc. pasiskirstymas pagal gyvenamosios vietos dydį)



Diagr. 2.1.7.

Prašome pasakyti, ar per paskutinius metus (skaičiuojant nuo šios dienos) Jūs kur nors mokėtės?

(proc. pasiskirstymas pagal apskritį)

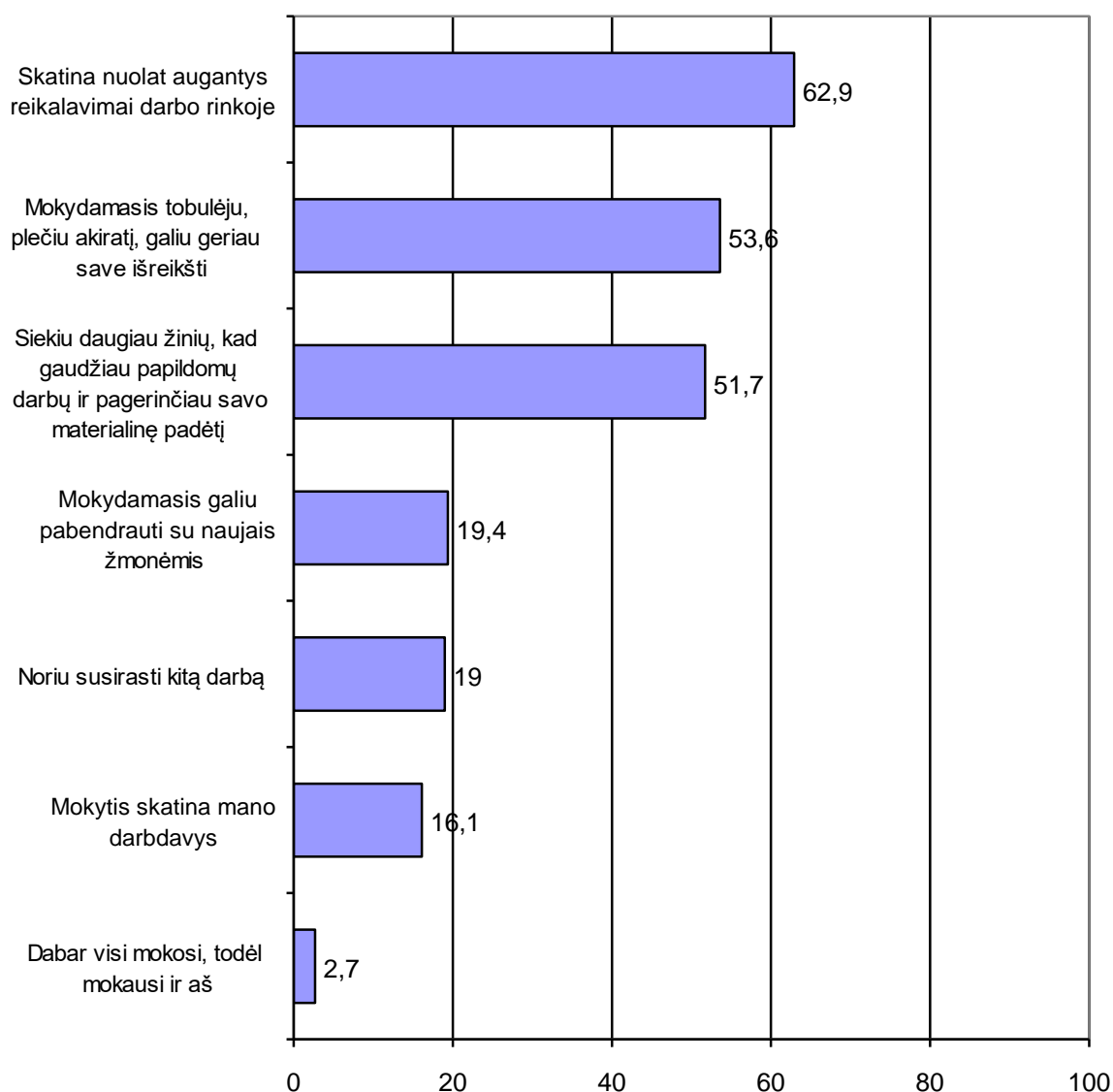


## 2.2. Mokymosi motyvacija

Tyrimo kontekste buvo tirta tiek mokymosi, tiek ir nesimokymo motyvacija, taip pat pastarųjų skirtumai pagal sociodemografinius požymius (žr. diagr.2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.2.5. 2.2.6. 2.2.7. 2.2.8. 2.2.9. 2.2.10.).

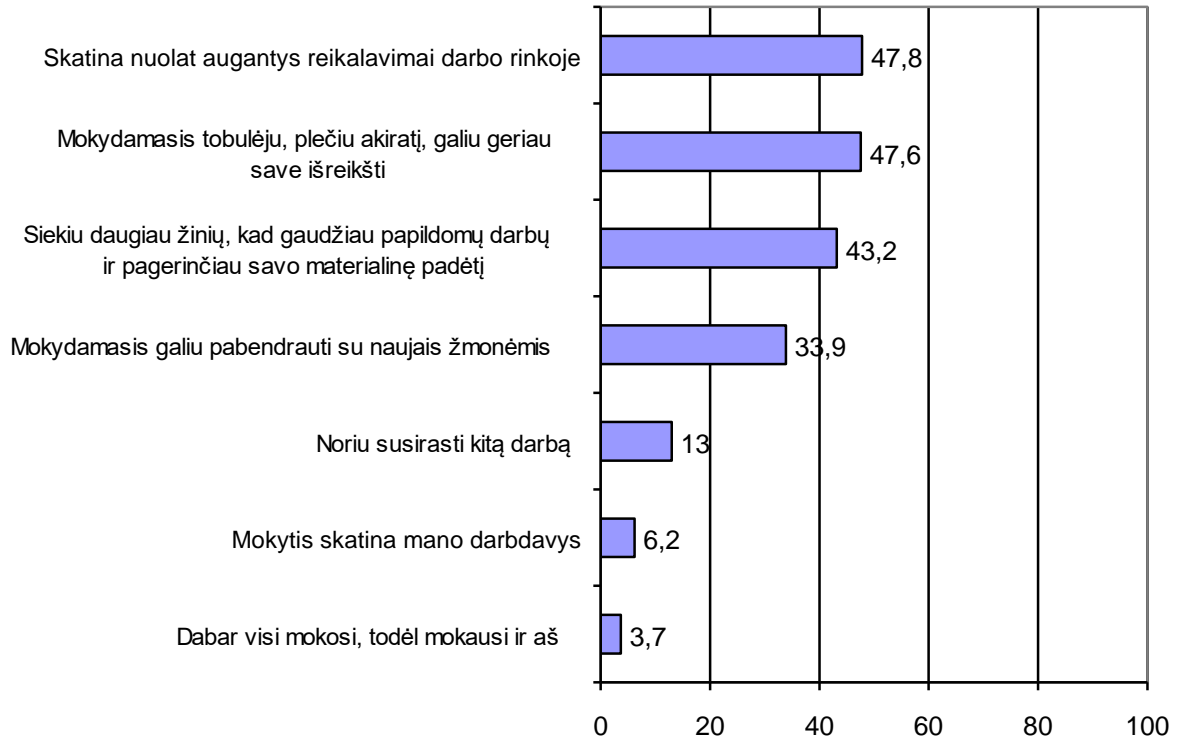
diagr. 2.2.1.

Kokie motyvai ar priežastys Jus skatina mokytis? (proc. nuo nurodžiusių, kad per paskutinius metus mokėsi, N=155)  
(Teigiami atsakymai proc.)



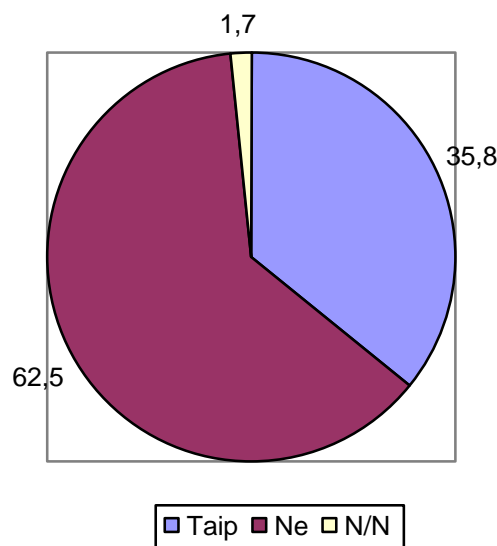
diagr. 2.2.2.

Kokie motyvai ar priežastys Jus skatina mokytis? (proc. nuo nurodžiusių, kad per paskutinius metus nesimokė, tačiau norėtų mokytis, N=201)  
(Teigiami atsakymai proc.)



diagr. 2.2.3.

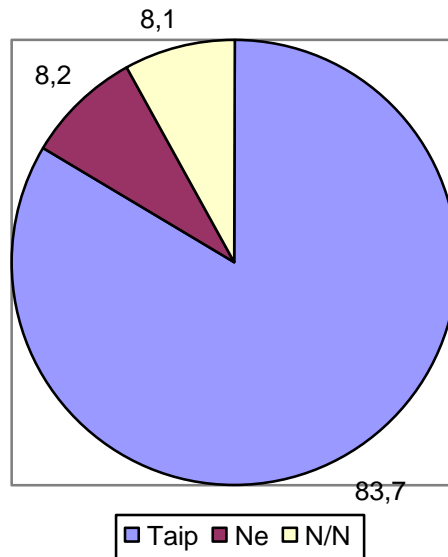
Ar Jūs norite mokytis?  
(proc. nuo visų respondentų, N=923) \*



Čia ir toliau N/N nusako respondentų grupę, kurie nežinojo arba nenorėjo atsakyti į klausimą

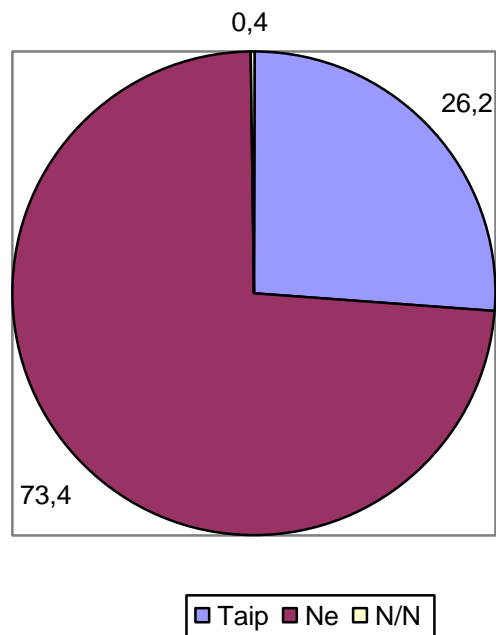
Diagr. 2.2.4.

Ar Jūs norite mokytis?  
(proc. nuo tų, kurie nurodė, kad per paskutinius metus mokėsi, N=155)



diagr. 2.2.5.

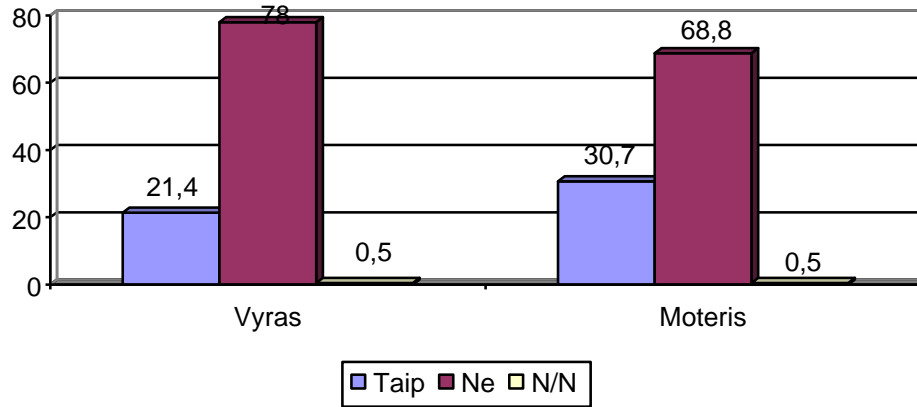
Ar Jūs norite mokytis?  
(proc. nuo tų, kurie nurodė, kad per paskutinius metus nesimokė, N=768)



diagr. 2.2.6.

### Ar Jūs norite mokytis?

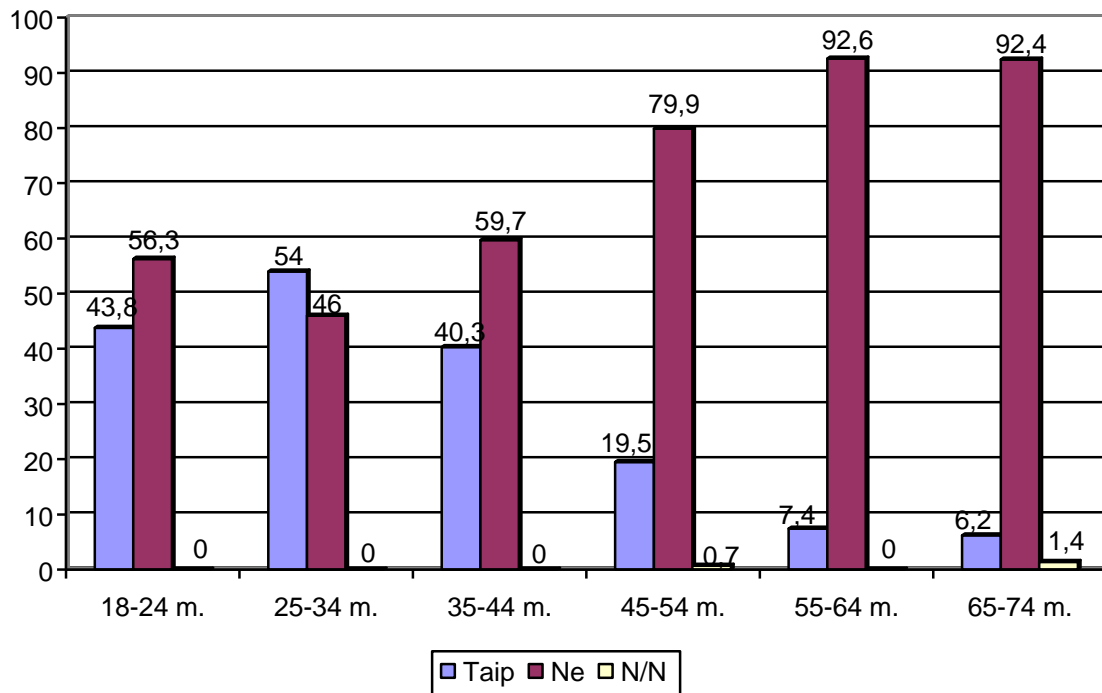
(proc. nuo tų, kurie nurodė, kad per paskutinius metus nesimokė, pasiskirstymas pagal lytį, N=768)



diagr. 2.2.7.

### Ar Jūs norite mokytis?

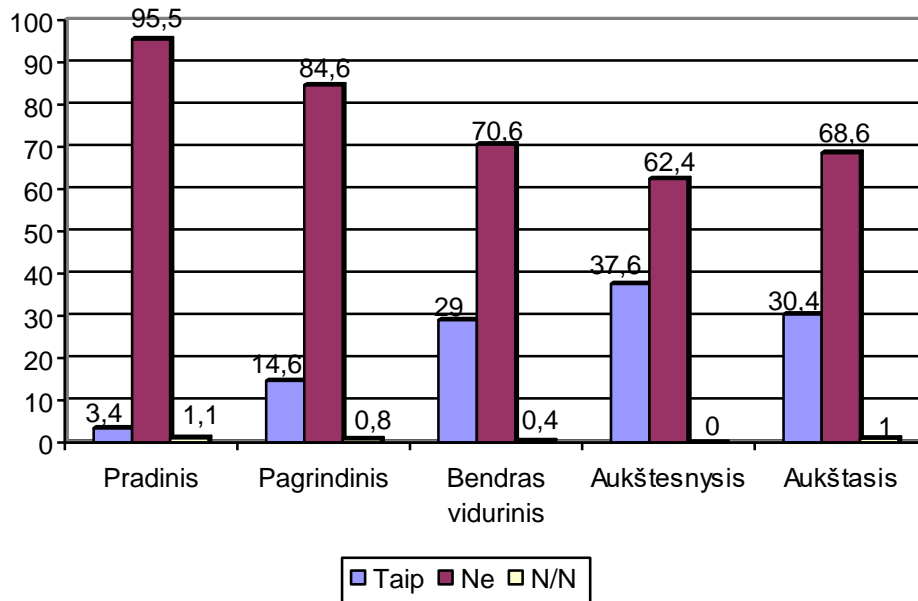
(proc. nuo tų, kurie nurodė, kad per paskutinius metus nesimokė pasiskirstymas amžiaus grupėse, N=768)



diagr. 2.2.8.

Ar Jūs norite mokytis?

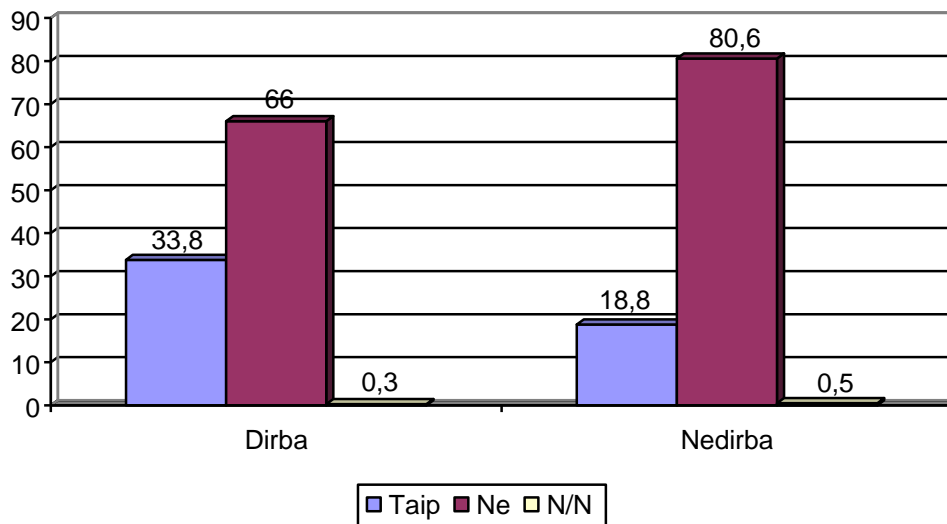
(proc. nuo tų, kurie nurodė, kad per paskutinius metus nesimokė, pasiskirstymas pagal išsilavinimą, N=768)



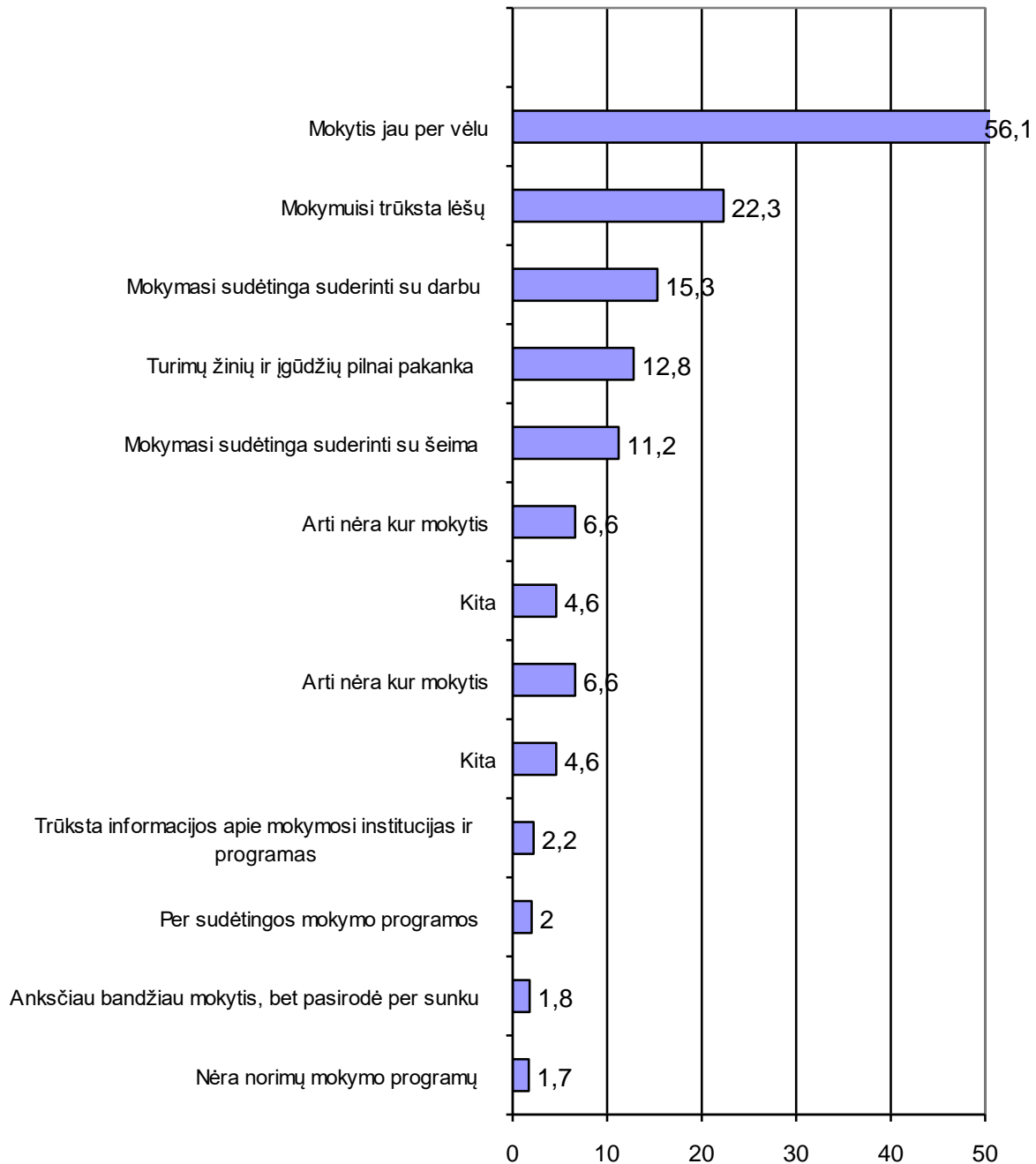
diagr. 2.2.9.

Ar Jūs norite mokytis?

(proc. nuo tų, kurie nurodė, kad per paskutinius metus nesimokė, pasiskirstymas pagal darbo statusą, N=768)



Kodėl Jūs nesimokote?  
(proc. Nuo nurodžiusių, kad per paskutinius metus nesimokė, N=768)



Galima būtų manyti, kad atsakymą „*mokytis atrodo jau per vėlu*“ (dažniausiai paminėta nesimokymo priežastis, N=415) turėtų rinktis jau tikrai garbaus amžiaus žmonės. Tačiau pagal amžių šią grupę atstovauja įvairūs respondentai, pavyzdžiui, dešimtadalį šioje grupėje sudaro 35 – 44m. asmenys, o penktadalį – 45 – 54m.

### III DALIS.

## MOKYMOSI PROGRAMOS IR ORGANIZACIJA

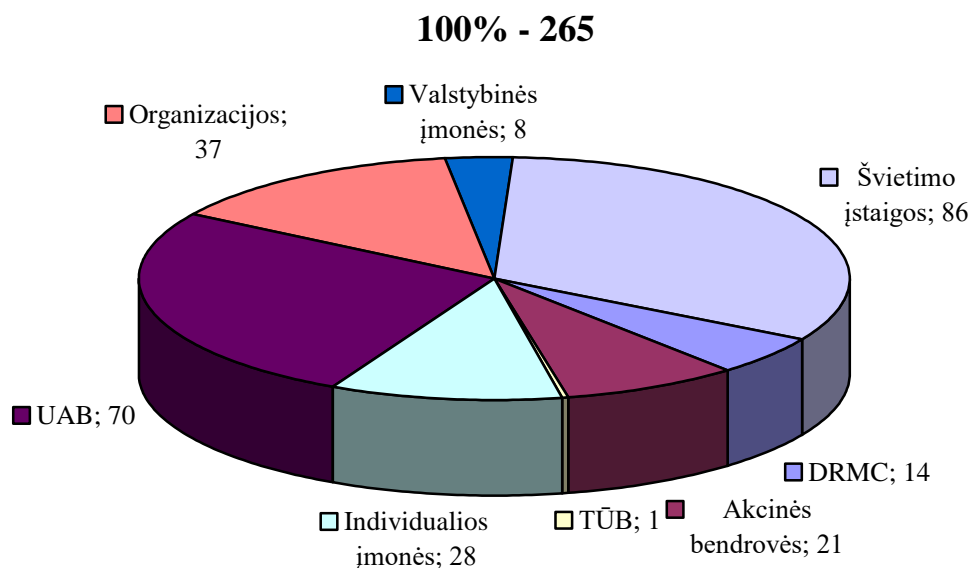
### 3.1. Bendra mokymosi programų ir institucijų charakteristika

Tarp tyrimo uždavinių numatyti siekiai aptarti formalių ir neformalių suaugusiųjų mokymosi programų pasiūlą, išsiaiškinti suaugusiųjų švietimo paslaugas teikiančių institucijų pasiskirstymą. Šių uždavinių realizacija pasirodė pakankamai sudėtinga, nes nėra atitinkamos informacinės bazės, ypač neformaliojo švietimo atveju (dalinę išimtį sudaro neformalios pedagogų mokymosi programos), o bene tiksliausia informacija sukaupta suaugusiųjų profesinio mokymo atveju. Toliau pateikiami tyrimo metu surinkti duomenys apie formalių ir neformalių mokymosi programų ir institucijų pasiskirstymą.

#### Darbo rinkos profesinio mokymo sistema

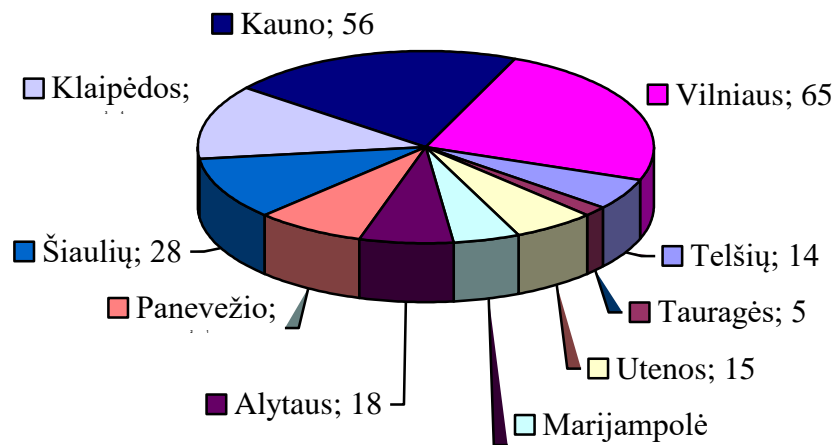
Diagr.3.1.1.

Įmonių, organizacijų, švietimo įstaigų, turinčių Švietimo ir mokslo ministerijos licenciją mokyti pagal darbo rinkos profesinio mokymo programas, skaičius pagal įmonių statusą.



Diagr. 3.1.2.

Įmonių, organizacijų, švietimo įstaigų, turinčių Švietimo ir mokslo ministerijos licencijas mokyti pagal darbo rinkos profesinio mokymo programas, skaičius apskrityse



Lent. 3.1.1.

Darbo rinkos mokymo centruose vykdomų formalių mokymo programų pasiskirstymas pagal mokymo programų sritis

| DRMC                            | Mokytojų rengimas ir pedagogika | Menas | Verslas ir administravimas | Matematika ir statistika | Kompiuterija | Inžinerija ir inžinerinės profesijos | Gamyba ir perdirbimas | Architektūra ir |
|---------------------------------|---------------------------------|-------|----------------------------|--------------------------|--------------|--------------------------------------|-----------------------|-----------------|
| <u>Vilniaus Jeruzalės DRMC</u>  | -                               | 1     | -                          | -                        | 1            | 10                                   | 8                     | 20              |
| Mokymo padalinys Vilniuje 1     | -                               | -     | -                          | -                        | -            | 1                                    | -                     | -               |
| Mokymo padalinys Vilniuje 2     | -                               | -     | -                          | -                        | -            | -                                    | 1                     | 1               |
| <u>Vilniaus Naujininkų DRMC</u> | -                               | -     | -                          | -                        | -            | 14                                   | -                     | -               |

|  |  |              |                                   |                                 |                     |   |                              |                        |
|--|--|--------------|-----------------------------------|---------------------------------|---------------------|---|------------------------------|------------------------|
| <u>Vilniaus Žirmūnų DRMC</u>                       | -                                      | 7            | 9                                 | -                               | 1                   | -   | 16                           | 6                      |
| Druskininkų mokymo padalinys                       | -                                      | 4            | 5                                 | -                               | 1                   | -   | 7                            | 5                      |
| Pakruojo mokymo padalinys                          | -                                      | 3            | 2                                 | -                               | 1                   | -   | 9                            | 5                      |
| Zarasų mokymo padalinys                            | -                                      | 2            | 2                                 | -                               | 1                   | -   | 11                           | 6                      |
| <u>Kauno Dainavos DRMC</u>                         | -                                      | -            | 4                                 | -                               | 1                   | 21  | 3                            | 2                      |
| <u>Kauno Naujamiesčio DRMC</u>                     | -                                      | -            | 5                                 | -                               | 1                   | 11  | 1                            | 1                      |
| <u>Kauno Petrašiūnų DRMC</u>                       | 1                                      | 2            | -                                 | -                               | -                   | 20  | 10                           | 18                     |
| <u>Klaipėdos DRMC</u>                              | -                                      | 1            | 10                                | -                               | 1                   | 15  | 3                            | 2                      |
| Mažeikių mokymo padalinys                          | -                                      | -            | 1                                 | -                               | 1                   | -   | 1                            | -                      |
| Skuodo mokymo padalinys                            | -                                      | -            | -                                 | -                               | -                   | -   | 1                            | -                      |
| <b>DRMC</b>  | <i>Mokytojų rengimas ir pedagogika</i> | <i>Menas</i> | <i>Verslas ir administravimas</i> | <i>Matematika ir statistika</i> | <i>Kompiuterija</i> | <i>Inžinerija ir inžinerinės profesijos</i> | <i>Gamyba ir perdirbimas</i> | <i>Architektūra ir</i> |
| <u>Šiaulių DRMC</u>                                | -                                      | 1            | 7                                 | -                               | 1                   | 1   | 10                           | 6                      |
| Mokymo padalinys Šiauliuose                        | -                                      | -            | -                                 | -                               | 1                   | -   | -                            | -                      |
| Mažeikių mokymo padalinys                          | -                                      | -            | 2                                 | -                               | -                   | -   | -                            | -                      |
| Plungės mokymo padalinys 1                         | -                                      | -            | 2                                 | -                               | -                   | -   | 3                            | 5                      |
| Plungės mokymo padalinys 2                         | -                                      | -            | -                                 | -                               | -                   | -   | 3                            | -                      |
| Telšių mokymo padalinys                            | -                                      | -            | 2                                 | -                               | -                   | -   | -                            | 4                      |
| <u>Panevėžio DRMC</u>                              | -                                      | -            | 9                                 | -                               | -                   | 2   | 4                            | -                      |
| <u>Panevėžio Šermukšnių DRMC</u>                   | 5                                      | -            | 1                                 | -                               | 1                   | 5   | 11                           | 10                     |
| <u>Alytaus DRMC</u>                                | -                                      | 1            | 2                                 | -                               | 1                   | 25  | 9                            | 11                     |
| Mokymo padalinys Alytuje                           | -                                      | -            | -                                 | -                               | -                   | 3   | 5                            | -                      |
| <u>Marijampolės DRMC</u>                           | -                                      | 1            | 1                                 | -                               | -                   | 10  | 9                            | 9                      |
| <u>Utenos DRMC</u>                                 | -                                      | -            | 4                                 | -                               | 1                   | 2   | 7                            | 8                      |
| Zarasų mokymo padalinys                            | -                                      | -            | -                                 | -                               | -                   | -   | 2                            | -                      |
| <u>Profesinio mokymo ir menedžmento institutas</u> | -                                      | -            | 5                                 | -                               | 1                   | -   | -                            | -                      |
| Klaipėdos mokymo padalinys                         | -                                      | -            | 5                                 | -                               | 1                   | -   | -                            | -                      |
| Vilniaus mokymo padalinys                          | -                                      | -            | -                                 | -                               | 1                   | -   | -                            | -                      |
| <u>Visagino verslo kompetencijos centras</u>       | -                                      | -            | -                                 | -                               | -                   | -   | -                            | -                      |

Lent. 3.1.2.

Darbo rinkos mokymo centruose vykdomų neformalių mokymo programų  
pasiskirstymas pagal mokymo programų sritis

| DRMC   | <i>Mokytųjų rengimas ir pedagogika</i> | <i>Menas</i> | <i>Humanitariniai mokslai</i> | <i>Socialiniai ir elgsenos mokslai</i> | <i>Verslas ir administravimas</i> | <i>Matematika ir statistika</i> | <i>Kompiuterija</i> | <i>Inžinerija ir inžinerinės profesijos</i> | <i>Gamyba ir perdirbimas</i> | <i>Architektūra ir statyba</i> |
|--|--|--------------|-------------------------------|--|-----------------------------------|---------------------------------|---------------------|---|------------------------------|--------------------------------|
| <u>Vilniaus Jeruzalės DRMC</u>                     | -                                      | -            | -                             | -                                      | 1                                 | -                               | -                   | 10  | 1                            | 6                              |
| <u>Vilniaus Naujininkų DRMC</u>                    | -                                      | -            | -                             | -                                      | -                                 | -                               | -                   | 4   | -                            | -                              |
| <u>Vilniaus Žirmūnų DRMC</u>                       | -                                      | 2            | -                             | -                                      | 4                                 | -                               | 3                   | -   | 6                            | -                              |
| <u>Kauno Dainavos DRMC</u>                         | -                                      | -            | -                             | -                                      | -                                 | -                               | -                   | -   | -                            | -                              |
| <u>Kauno Naujamiesčio DRMC</u>                     | -                                      | -            | -                             | -                                      | -                                 | -                               | -                   | -   | -                            | -                              |
| <u>Kauno Petrašiūnų DRMC</u>                       | -                                      | 3            | -                             | -                                      | -                                 | -                               | -                   | -   | 2                            | 3                              |
| <u>Klaipėdos DRMC</u>                              | -                                      | -            | 2                             | 5                                      | 15                                | 8                               | -                   | 13  | -                            | -                              |
| <u>Šiaulių DRMC</u>                                | -                                      | -            | -                             | -                                      | 1                                 | -                               | -                   | -   | -                            | -                              |
| <u>Panevėžio DRMC</u>                              | -                                      | -            | -                             | -                                      | -                                 | -                               | -                   | -   | -                            | -                              |
| <u>Panevėžio Šermukšnių DRMC</u>                   | -                                      | 2            | -                             | -                                      | -                                 | -                               | -                   | -   | -                            | -                              |
| <u>Alytaus DRMC</u>                                | -                                      | -            | -                             | -                                      | -                                 | -                               | 1                   | -   | 3                            | -                              |
| <u>Marijampolės DRMC</u>                           | -                                      | -            | -                             | -                                      | -                                 | -                               | -                   | -   | -                            | -                              |
| <u>Utenos DRMC</u>                                 | -                                      | -            | -                             | -                                      | -                                 | -                               | -                   | -   | -                            | -                              |
| <u>Profesinio mokymo ir menedžmento institutas</u> | -                                      | -            | -                             | -                                      | 7                                 | -                               | 3                   | -   | -                            | -                              |
| <u>Visagino verslo kompetencijos centras</u>       | -                                      | -            | -                             | -                                      | 1                                 | -                               | -                   | -   | -                            | -                              |

**Suaugusiųjų neformaliojo švietimo įstaigos**

Lent. 3.1.3.

Įstaigų skaičius apskrityse

| Vilniaus | Kauno | Alytaus | Klaipėdos | Marijampolės | Panevėžio | Šiaulių | Tauragės | Utenos | Telšių | Viso |
|----------|-------|---------|-----------|--------------|-----------|---------|----------|--------|--------|------|
| 26       | 3     | 3       | 5         | 2            | 2         | -       | 4        | 2      | 2      | 49   |

## Pedagogų neformalios mokymosi programos

Lent. 3.1.4.

Programos ir jų pobūdis pagal apskritis

|   | Vilniaus | Kauno | Alytaus | Klaipėdos | Marijampolės | Panevėžio | Šiaulių | Tauragės | Utenos | Telšių | Viso |
|---|----------|-------|---------|-----------|--------------|-----------|---------|----------|--------|--------|------|
| <u>Vadybiniai</u>                         | 1        | 3     | -       | 1         | -            | -         | -       | -        | -      | 3      | 8    |
| <u>Pedagoginiai<br/>psichologiniai</u>    | -        | -     | -       | -         | -            | 1         | -       | -        | 1      | -      | 2    |
| <u>Papildomajam<br/>ugdymui</u>           | 6        | 1     | -       | -         | -            | 1         | -       | -        | -      | -      | 8    |
| <u>Dalykiniai</u>                         | 25       | 13    | 1       | 2         | -            | 4         | -       | -        | 5      | -      | 50   |
| <u>Integraciniai<br/>(tarpdalykiniai)</u> | 1        | 1     | -       | 1         | -            | -         | -       | -        | -      | -      | 3    |
| <u>Kiti</u>                               | 1        | 2     | -       | 3         | -            | -         | -       | -        | 2      | 2      | 10   |
|   |          |       |         |           |              |           |         |          |        |        | 81   |

### 3.2. Suaugusiųjų mokymąsi organizuojančioms institucijoms ir besimokantiems suaugusiems iškylančios problemos

Suaugusiųjų mokymąsi organizuojančių institucijų problemos labai įvairios, kadangi labai įvairus ir šių institucijų veiklos pobūdis, reglamentuojantys dokumentai, klausytojų kontingentas. Bet yra nemaža problemų, su kuriomis vienokiu ar kitokiu aspektu susiduria daugelis suaugusiųjų švietimo įstaigų (žr.lent. 3.2.1).

Lent. 3.2.1.

Su kokiomis problemomis dažniausiai susiduria institucijos?

(Teigiami atsakymai proc.)

| PROBLEMOS   | Proc. |
|---|-------|
| 1. Trūksta lėšų įsigyti/ įrengti mokymuisi tinkamas patogias patalpas                               | 61    |
| 2. Trūksta lėšų įsigyti vadovėliams, šiuolaikinėms mokymo priemonėms/ techninei įrangai             | 60    |
| 3. Trūksta lėšų samdyti pakankamai kvalifikuotus pedagogus, vadybininkus                            | 40    |
| 4. Norminiai teisės aktai apsunkina galimybes mokytis   | 25    |
| 5. Trūksta steigėjų paramos, supratimo  | 30    |
| 6. Klausytojų motyvacijos stoka   | 43    |
| 7. Klausytojų trūkumas  | 23    |
| 8. Nevienodas klausytojų pasirengimas   | 57    |
| 9. Neformalaus mokymosi būdu įgyti sertifikatai, pažymėjimai nepripažįstami darbo rinkoje           | 37    |
| 10. Nėra parengtų ir išleistų šiuolaikinių metodinių mokymosi priemonių                             | 47    |
| 11. Trūksta kitos mokymo medžiagos  | 24    |
| 12. Trūksta kvalifikuotų specialistų (andragogų) darbui su suaugusiais                              | 30    |
| 13. Nėra kur tobulinti mūsų darbuotojų kvalifikaciją  | 23    |
| 14. Trūksta žinių ir įgūdžių parengti ir įgyvendinti bendradarbiavimo su užsienio šalimis projektus | 43    |

Pagrindinės, institucijų atstovų nuomone, yra finansavimo problemos – jas nurodė daugiausia apklaustųjų; lėšų trūksta įstaigų materialinei bazei – patalpoms, techninei

įrangai, mokymo priemonėms. Antroje vietoje pagal svarbą problemos, susijusios su klausytojų pasirengimu (pagal vyraujančias veiklos sritis šios problemos aktualumas mažai skiriasi); gana aktuali ir kita su klausytojais susijusi problema – pastarųjų motyvacijos mokytis stoka. Tai, kad net tarp jau besimokančių suaugusiųjų nemažoje dalyje įstaigų iškyla motyvacijos mokytis stokos problema, rodo jos aktualumą. Kalbėdami apie suaugusiųjų švietimo sritį apskritai, šią problemą apklaustieji nurodė kaip dar aktualesnę – tarp svarbiausių ją pažymėjo 56 proc. respondentų.

Institucijų atstovai minėjo ir patiems besimokantiems iškylančius sunkumus: lėšų mokytis stoka, sudėtingai derinamą darbą ir mokymąsi bei kitus. Platesnį besimokančių suaugusiųjų problemų ratą detaliau nusako reprezentatyvios Lietuvos gyventojų apklausos duomenys (žr. diagr. 3.2.1.) ir besimokančiųjų Vilniaus suaugusiųjų mokymo centruose atsakymai (žr. diagr. 3.2.2.).

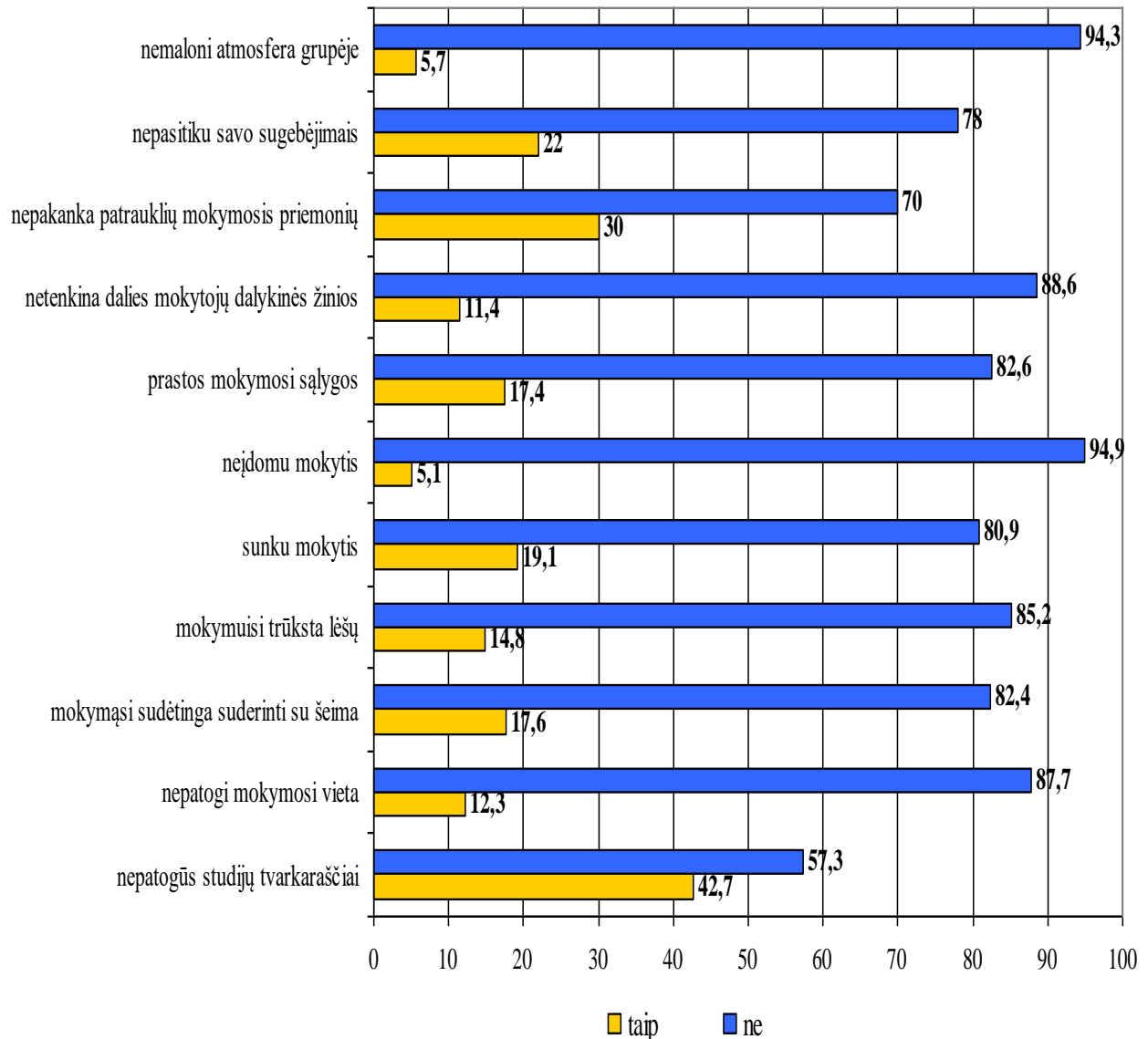
diagr. 3.2.1.

Kokie sunkumai kyla besimokantiems (Teigiami atsakymai proc.)



diagr. 3.2.2.

## Kokie sunkumai kyla besimokantiems



Institucijų atstovai tarp sunkumų neretai minėjo ir nesuinteresuotą darbdavių poziciją darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo atžvilgiu; su ja susiduria ne visos įstaigos, nes tarp apklaustųjų nemaža tokių kvalifikacijos tobulinimo įstaigų, kuriose darbuotojų kvalifikacijos tobulinimas yra daugiau ar mažiau privalomas, bet šalies mastu ši problema, respondentų nuomone, yra svarbi: kalbant apie šalies masto suaugusiųjų švietimo problemas, ji įvardijama tarp svarbiausių.

Svarbi ir suaugusiųjų mokymo metodinės bazės atnaujinimo problema – kad nėra parengtų šiuolaikinių mokymo priemonių, nurodo beveik pusės įstaigų atstovai; ši problema atrodo esanti ypač aktuali darbo rinkos profesinio mokymo, perkvalifikavimo sritims – ją nurodo apie 60 proc. šių įstaigų atstovų, o kvalifikacijos tobulinimo kiek mažiau – 47 proc., mažiausiai ji aktuali aukštojo mokslo įstaigoms – tik 25 proc. Konkrečių sričių atstovai pasigenda specialistų ir mokymo bei metodinės medžiagos naujoms konkrečioms profesijoms, naujoms programoms; šią problemą iš dalies padėtų spręsti bendradarbiavimas su užsienio šalimis. Bet ne visos įstaigos pajėgios reikiamu mastu bendradarbiauti su užsienio šalimis: kad trūksta žinių ir įgūdžių parengti ir įgyvendinti bendradarbiavimo su užsienio šalimis projektus pažymi apie pusę apklaustųjų, taip pat daugeliui kliūtimi bendradarbiauti yra lėšų stoka (bendradarbiavimo pradžia arba pasamdyti daugiau žmonių, nes darbuotojams nepakanka laiko rengti projektus).

Kaip svarbią problemą nemaža dalis apklaustų švietimo įstaigų atstovų pažymi ir tai, kad neformalaus mokymosi būdu įgyti sertifikatai, pažymėjimai nepripažįstami darbo rinkoje. Kalbėdami apie suaugusiųjų švietimo problemas Lietuvoje apskritai, šią problemą įvardija taip pat daug – 52 proc. apklaustųjų švietimo įstaigų atstovų. Ši problema aktuali ir nemažai daliai formalaus švietimo institucijų (socialinio darbo, medicinos, psichologijos ir pan.), kada kursų teikiami pažymėjimai neteikia pagrindo suteikti atitinkamas kvalifikacines kategorijas. Būtinumą sutvarkyti kvalifikacinių ir pareiginių reikalavimų sistemas konkrečioms sritims ir jas suderinti su tų sričių kvalifikacijos tobulinimo ir švietimo programomis akcentuoja kaip svarbią problemą nemaža dalis apklaustųjų.

Trečdalis respondentų pasigenda kvalifikuotų suaugusiųjų švietimo specialistų – andragogų, nors 34 proc. įstaigų atstovų nurodo, kad jų įstaigose nėra nė vieno tokio specialisto, dar 22 proc. – kad jie sudaro tik ketvirtadalį darbuotojų (žr. lent. 3.2.2.). Gali būti, kad atsakymuose nurodoma net didesnė dirbančių institucijose andragogų dalis, negu yra iš tikrųjų, nes dalis respondentų laikosi nuomonės, kad formalus andragogo išsilavinimas nėra esminis, pavyzdžiui, kai kas visus aukštųjų mokyklų dėstytojus laikė andragogais, nes jie kvalifikuoti ir dirba su suaugusiais – kaip tik aukštųjų ir aukštesniųjų mokyklų atstovai dažniau už kitus nurodė variantą „visi“.

Lent. 3.2.2.

Kokia Jūsų įstaigos pedagoginio personalo dalis yra andragogai?

| <i>ANDRAGOGŲ DALIS TARP PEDAGOGINIO PERSONALO</i> | PROC. |
|---|-------|
| 1. Nėra nė vieno                                  | 34    |
| 2. Apie ketvirtadalį                              | 22    |
| 3. Maždaug trečdalis                              | 5     |
| 4. Apie pusę                                      | 11    |
| 5. Maždaug du trečdaliai                          | 8     |
| 6. Apie tris ketvirtadalius                       | 5     |
| 7. Visi   | 15    |

Ketvirtadalis apklaustųjų nurodo jų veiklą apsunkinančius norminius aktus, 30 proc. – steigėjų paramos, supratimo stoką. Tarp su norminiais aktais susijusių problemų dažnai minimas kvalifikacinių reikalavimų neaiškumas ir kvalifikacijų sistemos nebuvimas, grįžtamojo ryšio tarp kvalifikacinių bei profesinių reikalavimų ir mokymo programų nebuvimas, siuntimo mokytis sistemų konkrečiose šakose nebuvimas. Darbo rinkos profesinio mokymo įstaigų atstovai neretai kritikuoja bendradarbiavimą su darbo biržomis, nes profesinis rengimas retai siejamas su būsimu įdarbinimu. Tyrimo metu pastebėta ir bedarbių atskaitomybės didinimo būtinybė, pavyzdžiui, vieno eksperto vertinimu, “jei žmogus gavo lėšų persikvalifikavimui, jis privalo parodyti, kaip jis ieškojo darbo... o jei darbo birža skyrė lėšų mokymų organizacijai, turi būti atsiskaitoma, kiek žmonių baigusių šiuos kursus įsidarbino...” Institucijų atstovai pasigenda ir bendradarbiavimo tarp panašaus profilio įstaigų, pavyzdžiui, keliant dėstytojų kvalifikaciją, taip pat informacijos apie teikiamas paslaugas, kvalifikacines programas bei kvalifikuotus lektorius bendro sisteminio sąvado.

Institucijų atstovų požiūriuose galima pasigesti platesnio požiūrio į suaugusiųjų švietimą, jis dažnai suprantamas tik kaip formalus ir vertinamas tik darbo rinkos poreikių arba dar siauresniu – savo švietimo srities, įstaigos - požiūriu, nemaža apklaustųjų dalis šią problematiką mato tik per savo institucijos, šakos, atstovaujamos švietimo formos poreikius bei tikslus. Todėl neatsitiktinai nemaža respondentų, atsakydami į klausimą apie visos Lietuvos suaugusiųjų švietimo problemas, sakėsi šią

problematiką mažai žiną arba nurodė tik savo šakos ar srities problemas. Tai rodo ir institucijų atstovų susipažinimas su suaugusiųjų švietimo sritį reglamentuojančiais dokumentais: beveik pusė nežino svarbiausių dokumentų (žr. lent. 3.2.3.)

Lent. 3.2.3.

Istaigų atstovų susipažinimas su suaugusiųjų švietimą reglamentuojančiais dokumentais

| <i>DOKUMENTAI</i>   | SUSIPAŽINĘ PROC. |
|---|------------------|
| 1. Lietuvos suaugusiųjų švietimo sistemos koncepcija  | 53               |
| 2. LR Neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstatymas   | 65               |
| 3. Mokymosi visą gyvenimą memorandumas  | 57               |
| 4. Valstybinės švietimo strategijos 2003 – 2012 metų nuostatos                                      | 57               |
| 5. Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategija  | 39               |
| 6. Detali tolesnio darbo, siekiant įgyvendinti Europos švietimo ir mokymo sistemų tikslus, programa | 15               |

Taip pat nemaža dalis respondentų žinančių dokumentus teigė savo institucijų darbe jais nesivadovaujant, nes jų veiklai pakanka jų srities reglamentuojančių įstatymų ir dokumentų (pavyzdžiui, Aukštojo mokslo įstatymas, ministerijų dokumentai, reglamentuojantys tos srities darbuotojų kvalifikacijos tobulinimą ir pan.). Menkas dokumentų žinojimas ir vertinimas tarp nemažos dalies vadybines pozicijas suaugusiųjų švietimo srityje užimančių darbuotojų netiesiogiai rodo tai, kad šiai švietimo sričiai kol kas skiriama mažai dėmesio tiek populiarinant ir aiškinant suaugusiųjų mokymosi idėjas ir strateginius tikslus, tiek kuriant koordinuotą ir veikiančią suaugusiųjų švietimo sistemą. Atotrūkis tarp deklaruojamų vertybių ir jų realizavimo konkrečiais darbais ne kartą minėtas ir ekspertų vertinimuose, tiek bendros valstybinės politikos, tiek ir savivaldybių (dar dažniau) atveju. Viena respondento žodžiais tariant – “susiduriama su vietos valdžios nuomone, kad reikia jau išsimokslinusių, o ne vis dar besimokančių”

### **3.3. Lietuvos suaugusiųjų švietimo problemų ir jų sprendimo galimybių vertinimas**

Kad dokumentuose suformuluoti tikslai ir siekiai kol kas ganėtinai sunkiai realizuojami, leidžia manyti ir aktualiausių viso Lietuvos suaugusiųjų švietimo problemų vertinimas. Šiuo aspektu respondentai mato dar daugiau problemų, negu vertindami konkrečių institucijų veiklą – beveik visas problemas pažymėjo kaip aktualias apie pusę ir daugiau apklaustųjų (žr. lent. 3.3.1).

## Lent. 3.3.1

Aktualios Lietuvos suaugusiųjų mokymosi / švietimo srities problemos  
(institucijų atstovų nuomonės)

| PROBLEMOS  | PROC. |
|--|-------|
| 1. Finansavimo, lėšų trūkumas  | 67    |
| 2. Nėra nuoseklios suaugusiųjų švietimo politikos  | 64    |
| 3. Prastas suaugusiųjų mokymosi srities koordinavimas  | 45    |
| 4. Trūksta valdininkų supratimo apie suaugusiųjų švietimo svarbą   | 51    |
| 5. Netinkamai išdėstytas suaugusiųjų švietimo įstaigų tinklas  | 22    |
| 6. Suaugusiųjų motyvacijos mokytis stoka   | 56    |
| 7. Nemaža dalis mokymo programų neatitinka darbo rinkos poreikių   | 42    |
| 8. Neformalaus mokymosi būdu įgyti sertifikatai, pažymėjimai nepripažįstami darbo rinkoje  | 52    |
| 9. Organizuojant suaugusiųjų švietimą atsižvelgiama per daug į darbo rinkos poreikius, per mažai - į socialinio ir asmeninio žmonių ugdymosi poreikius | 48    |
| 10. Neišvystytos šiuolaikinės mokymosi formos (nuotolinis, modulinis mokymas ir pan.)  | 51    |
| 11. Darbdaviai nesuinteresuoti tobulinti darbuotojų kvalifikacijos   | 61    |
| 12. Neišspręstos kvalifikuotų suaugusiųjų švietimo specialistų (andragogų) rengimo, kvalifikacijos tobulinimo bei perkvalifikavimo problemos           | 47    |

Pagrindinė nurodoma problema, kaip ir institucijų veikloje – finansavimo, lėšų trūkumas. Respondentai pažymi, kad dėl finansavimo stokos, viena vertus, nukenčia mokymo techninė bazė ir mokymo turinys bei formos, kita vertus, daugeliui norinčių mokytis mokymasis tampa per brangus (tai patvirtina ir gyventojų apklausos duomenys – mokymosi brangumą kaip pagrindinę problemą nurodė 37 proc. besimokančiųjų ir kaip pagrindinę kliūtį - 22 proc. norinčių mokytis suaugusiųjų). Antroje vietoje minimas nuoseklios suaugusiųjų švietimo politikos nebuvimas. Lietuvos suaugusiųjų švietimo politikoje apklaustieji pasigedo koordinuojamos sistemos, nuoseklumo, realiomis priemonėmis ir lėšomis pagrįstų uždavinių kėlimo ir įgyvendinimo, kad, vieno respondento žodžiais, „mokymasis nebūtų vien pačių besimokančiųjų reikalas“. Tokiai institucijų atstovų nuomonei ne kartą pritarė ir kalbinti ekspertai, pavyzdžiui, „trūksta valstybinio lygmens iniciatyvų platesnės komunikacijos: nesukurta informacinė bazė apie veiklas, projektus ir t.t.“.

Kita labai svarbi problemų grupė susijusi su subjektyviaisiais suaugusiųjų švietimo veiksniais – suaugusiųjų švietimo idėjos sklaida, šio švietimo kultūros ugdymu. Pusė apklaustųjų pažymėjo, kad trūksta valdininkų supratimo apie suaugusiųjų švietimo

svarbą, dar daugiau jų nurodė darbdavių nesuinteresuotumą tobulinti darbuotojų kvalifikaciją ir suaugusiųjų motyvacijos mokytis stoką. Darbdavių nesuinteresuotumą dažniausiai minėjo įstaigų, užsiimančių darbo rinkos profesiniu mokymu, atstovai (77 proc.); motyvacijos mokytis stoką dažniausiai įvardino bendrojo lavinimo įstaigų (70 proc.), rečiausiai – aukštojo mokslo įstaigų atstovai (30 proc.). Kad suaugusiųjų motyvacijos mokytis lygis šalies mastu yra žemas, matoma ir iš gyventojų apklausos duomenų: norėtų mokytis trečdalis visų gyventojų, o tarp tų, kurie pastaraisiais metais nesimoko ar nesimokė - tik ketvirtadalis. Darbdavių požiūris – svarbus veiksnys, ypač nesant formalizuotos visų bent formalaus švietimo teikiamų sertifikatų pripažinimo darbo rinkoje sistemos bei kvalifikacinių reikalavimų įvairiose srityse sistemos, kuri verstų darbdavius skatinti ir vertinti darbuotojų kvalifikaciją nepriklausomai nuo jų subjektyvių įsitikinimų; nuo darbdavių požiūrio ypač priklauso dirbančių privačiame sektoriuje suaugusiųjų mokymasis. Nedidelį darbdavių suinteresuotumą tobulinti darbuotojų kvalifikaciją patvirtina ir gyventojų apklausos duomenys – motyvą „skatina darbdavys“ įvardijo tik 16 proc. besimokančiųjų ir 6 proc. tų, kurie nesimoko, bet norėtų mokytis.

Tarp kitų svarbių visos suaugusiųjų švietimo srities problemų minimas neformalaus (ir dalies formalaus) švietimo keliu įgyto išsilavinimo nepripažinimas darbo rinkoje, orientacijos į socialinį bei asmeninį ugdymą stoka, neišvystytos šiuolaikinės mokymosi formos, suaugusiųjų švietimo specialistų rengimo ir perkvalifikavimo sistemos netobulumas.

Švietimo institucijų atstovai taip pat reiškė nuomonę apie Lietuvos suaugusiųjų švietimo plėtros galimybes, teikė siūlymus, kaip būtų galima plėtoti šią sritį. Juos galima suskirstyti į kelias grupes.

1. Daugiausia apklaustųjų (41 proc. atsakiusiųjų į šį klausimą) didžiausias šio švietimo plėtros galimybes mato *suaugusiųjų švietimo vadybos tobulinime*. Jie siūlo kurti veiksmingą ir koordinuotą šios srities švietimo politiką, kad, respondentų žodžiais, „suaugusiųjų mokymas būtų ne tik deklaruojamas, bet įgyvendinama reali valstybės politika“, keliami tikslai būtų siejami su realiomis jų įgyvendinimo priemonėmis ir galimybėmis. Sistemos tobulinimo siūlymus galima suvesti į du apibendrintus aspektus:

- *tobulinti teisinę bazę* ir, kaip pirmą žingsnį link tokios politikos, parengti detalų priemonių planą su konkrečiais vykdytojais, terminais, vykdymo ištekliais ir priemonėmis. Tipiškas tokio siūlymo pavyzdys: „Pradžiai reikalinga atitinkama teisinė bazė, kuri leistų gauti lėšų, koordinuoti, vykdyti įvairių sričių ir pakraipų švietimą“.
- koordinuoti valdymą ir kurti optimalų suaugusiųjų švietimo įstaigų tinklą – siūloma visą suaugusiųjų švietimą koordinuoti per Švietimo ir mokslo ministeriją, formuoti „aiškų ir regionų poreikius atitinkantį suaugusiųjų švietimo įstaigų tinklą“, kurti centralizuotas informacijos bazes, pavyzdžiui, „<...> reikėtų vystyti teikiamų paslaugų, kvalifikacinių programų bei kvalifikuotų lektorių bendrą informacinę bazę“ ir pan.

2. Kita siūlymų grupė susijusi su ***mokymo kokybės gerinimo*** klausimais (22 proc. atsakiusiųjų): čia daugiausia minimi tie patys aspektai, kurie minėti ir įvardinant problemas: 1) mokymo bazės gerinimas, 2) mokytojų kompetencijos tobulinimas (spręsti dėstytojų kvalifikacijos kėlimo klausimus, rengti seminarus, kursus dėstytojams ir pan.); 3) metodikų ir mokymo priemonių kūrimas, taikomų mokymo ir vertinimo metodikų vienodinimas („Būtina kurti vienodas metodikas, nes tai sistemina pati mokymą, tada ne taip svarbu, kur baigęs kokį nors mokymo modulį, nes kvalifikacija visur bus panaši“); 4) mokymo(-si) formų įvairovės, pažangių formų (pvz. nuotolinis mokymas) plėtojimas.

3. Ši siūlymų grupė gali būti įvardinta kaip ***suaugusiųjų mokymosi kultūros formavimas visuomenėje***. Čia įeiti: 1) suaugusiųjų motyvacijos mokytis ugdymas ir didinimas; 2) suaugusiųjų švietimo svarbos supratimo ugdymas tarp darbdavių ir valdininkų 3) informacijos apie suaugusiųjų mokymą(-si) sklaida.

4. Ketvirtoji siūlymų grupė - ***suaugusiųjų švietimo finansavimo problemų sprendimas***. Konkretesni pasiūlymai: turėtų būti daugiau galimybių mokytis nemokamai; siūloma visų pirma remti bent jau veikiančias nevyriausybinės suaugusiųjų švietimo įstaigas ir organizacijas, taip pat steigti valstybės finansuojamus suaugusiųjų švietimo-mokymo centrus; taip pat siūloma skirti lėšų mokymo bazės modernizavimui.

Suaugusiųjų švietimo plėtros galimybes praplečia ekspertų nuomonės. Siūlomos suaugusiųjų švietimo plėtros priemonės susijusios su jų įvardijamomis šio švietimo problemomis. Galima išskirti kelias svarbiausias siūlyimų grupes:

a) Pirmąją, apimančią daugiausia konkrečių siūlyimų, grupę būtų galima įvardinti kaip **suaugusiųjų švietimo prieinamumo ir motyvacijos didinimas**. Viena svarbiausių siūlomų šios srities plėtros kryptių - *mokymosi mokytis kompetencijos ugdymas*. Respondentų žodžiais, tai būtų „sisteminis ugdymo turinio peržiūrėjimas mokymosi kompetencijų plėtros aspektu“ arba „mokymosi mokytis kompetencijos įteisinimas ir įvedimas į visus švietimo sistemos lygmenis“, kuri respondentė įvardija kaip „visos sistemos pertvarkos šerdis“. „Mokymosi mokytis kompetencijos įteisinimui ir įvedimui reikėtų bandyti visoje švietimo sistemoje pakeisti požiūrį į siekiamą rezultatą - perkelti akcentą nuo dokumento, žyminčio mokymosi lygmenį, prie įgytų kompetencijų (nuo diplomo prie išsilavinimo)“. Kitos siūlomos šios srities priemonės – *suaugusiųjų mokymosi galimybių kūrimas ir jų motyvacijos bei atsakomybės ugdymas*: „kurti suaugusiųjų mokymosi aplinkas“; „didinti finansavimą“, „numatyti mokesčių lengvatas besimokantiems“; „suaugusiųjų švietimo programos turėtų daugiau dėmesio skirti savivertės, motyvavimo, skatinimo klausimams. Bendruomenių judėjimą reikia vertinti bei skatinti, nes jis yra vienas iš suaugusiųjų švietimo plėtotės šaltinių“; siekti, kad suaugusieji taptų atsakingais už savo mokymąsi „įtraukti žmones į švietimą taip, kad jie patys jaustųsi atsakingi už švietimo plėtotę Lietuvoje“ ir pan. Labai svarbi šios srities priemonių grupė – *neformaliai įgytų kompetencijų įteisinimas*: „Stiprinti neformalaus mokymosi sektorių ir kurti neformaliame sektoriuje įgytų kompetencijų įteisinimo galimybes“.

b) Kita siūlyimų grupė – **mokymo turinio derinimas su visuomenės socialinės raidos poreikiais**.

„Mokymo programos darbo biržos užsakymu turėtų būti kuriamos pačiose švietimo institucijose remiantis darbdavių apklausa ir bendrosiomis suaugusiųjų švietimo nuostatomis“; „Persikvalifikavimo skatinimo ir finansinio rėmimo problema labai aktuali“ ir pan.;

c) Trečioji siūlymų grupė - **švietėjų bendradarbiavimas ir veiklos koordinavimas**, įveikiant izoliaciją ir nekoordinuotumą. Pavyzdžiui, „Reikėtų skatinti švietėjų bendradarbiavimą kuriant interesų grupes ir tinklines švietimo organizacijas. Sudaryti sąlygas pasidalinimui funkcijomis ir sveikai konkurencijai dėl kokybiško šių funkcijų atlikimo“; „Horizontalios ir vertikalios kooperacijos, aktualių švietimui ir žmonėms institucijų veiksmų koordinavimo plėtotė“; „Įvertinti Lietuvoje vykdomų projektų ir programų apimtį ir jų pasiskirstymą bei efektyvumą. Ieškoti būdų kaip paskatinti projektuose parengtų mokymosi( si) programų, kursų ir modulių sklaidą“ ir pan.

d) Dar viena siūlymų grupė – **tobulinti suaugusiųjų švietimo specialistų rengimą ir kvalifikacijos tobulinimą bei įvesti suaugusiųjų švietimo dimensiją į visų pedagogų rengimą**. Konkretūs pasiūlymai: „Nuoseklaus, tęstinio, trunkančio visą gyvenimą švietimo darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo sistemos sukūrimas. Nuoseklaus ugdymo sistemoje dirbantieji turėtų būti pastoviai informuojami apie visus sistemoje vykstančius pokyčius, nes jų veiklos turi apsisijungti konkretaus žmogaus atžvilgiu į nuoseklų procesą <...>Skatinti ir palaikyti mokytojų švietimo centrų tinklo kūrimą.“

## TYRIMO IŠVADOS

- Apibendrinant suaugusiųjų švietimą reglamentuojančius dokumentus, galima teigti, kad artikuliuotų vertybių, strateginių uždavinių lygiu jie yra pakankamai modernūs ir aktualūs. Pavyzdžiui, suaugusiųjų švietimui adresuojamos funkcijos padėti prisitaikyti prie darbo rinkos poreikių, savišvieta, socialinės atskirties įveikimas ir kt. Tačiau kai kuriais atvejais matyti daliniai ribotumai. Naujausiuose dokumentuose jau įteisintos trys formos - formalus, neformalus ir savaiminis mokymasis, tačiau mokymosi visą gyvenimą strateginių veiksmų plane ryškėja akcentas tik dviem sritims – formaliam ir neformaliam mokymuisi. Gretinant šias nuostatas su suaugusiųjų mokymosi realijomis ES šalyse reikėtų atkreipti dėmesį ir į savaiminio mokymosi sampratos plėtrą suaugusiųjų švietimo organizatorių, švietėjų ir tyrėjų tarpe. Taip pat galima prognozuoti, kad tik politiniame lygmenyje yra jaučiamas skirtumas tarp suaugusiųjų mokymosi, skirto įsitvirtinimui darbo rinkoje ir mokymosi visą gyvenimą sampratos, numatančios mokymosi kompetencijos ugdymą ir realizavimą viso asmens gyvenimo bėgyje. Remiantis tyrimo duomenimis galima taip pat teigti, kad dokumentuose artikuliuoti tikslai neretai atitrūkę nuo realios jų institucionalizacijos ir kai kada sudaro tiesiog imitacinės politikos ES atžvilgiu įspūdį.
- Reprezentatyvios Lietuvos gyventojų apklausos duomenimis, per paskutinius metus, skaičiuojant nuo apklausos dienos, mokėsi nepilnas penktadalis vyresnių nei 18 metų gyventojų. Kiek dažniau mokėsi moterys. Daugiau nei pusę besimokančiųjų sudarė asmenys nuo 18 iki 34 m. amžiaus. Vyresni dar darbingo amžiaus respondentai (pavyzdžiui, 45 – 54 m.) mokymosi atžvilgiu pasyvesni. Ryški mokymosi priklausomybė nuo respondentų išsilavinimo – kuo jis aukštesnis tuo mokomasi dažniau. Daug dažniau nei bedarbiai, mokėsi dirbantys respondentai. Gyvenamosios vietos požiūriu dažniausiai mokėsi didesnių miestų respondentai. Nors vertinant pagal apskritis galimos didesnės nei 3 proc. paklaidos, matyti skirtumai. Pavyzdžiui, dažniausiai mokėsi gana dinamiškai besivystančio Vilniaus gyventojai, žemiausias rodiklis Tauragės apskrityje, pasižyminčioje aukštu bedarbystės lygiu.

- Tyrimas suteikia duomenų apie gyventojų motyvacijos mokytis lygį, kuris yra akivaizdžiai probleminis. Skaičiuojant nuo bendro respondentų skaičiaus, mokytis pageidautų trečdalis visų respondentų, skaičiuojant nuo tų, kurie nesimokė (tokių dauguma) – tik ketvirtadalis. Galima daryti prielaidą, kad žemą pastarųjų motyvacijos lygį įtakoja keletas veiksnių: neįgyta pozityvini mokymosi patirtis (iš tų respondentų, kurie mokėsi, toliau tai daryti pageidauja keturi penktadaliai), amžius (absoliuti dauguma nemotyvuotų asmenų yra vyresni nei 45 m), išsilavinimas (labiausia nemotyvuoti tik pradinį ir pagrindinį išsilavinimą turintys gyventojai), bedarbystė, iš dalies gyvenamoji vieta - daugiau norinčių mokytis didesniuose miestuose. Turint omenyje, kad mokėsi dažniau irgi didesnių miestų atstovai, galima teigti, kad suaugusiųjų mokymosi apimtis ir motyvacija vertinant gyvenamosios vietos požiūriu gerokai skiriasi gausiau apgyvendintos aplinkos naudai. Suaugusiųjų švietimo institucijų pasiskirstymas taip pat palankesnis didiesiems miestams. Įveikti skirtumams būtina aktyvesnė regioninė suaugusiųjų švietimo politika.
  
- Tyrimas išryškina motyvacijos mokytis struktūrą. Reprezentatyvioje Lietuvos gyventojų ir Vilniaus mieste besimokančiųjų suaugusiųjų apklausose išryškėjo, kad pagrindiniais stimulais mokytis yra suaugusiųjų interesai, siejami su darbo rinka: augančiais reikalavimais joje, siekiu susirasti geresnį arba papildomų darbų. Svarbią vietą motyvų struktūroje užima ir noras plėsti akiratį, geriau save išreikšti. Darbdavių skatinimas mokytis, tyrimo duomenimis nežymus. Tyrimas išryškina faktą, kad didelė dalis gyventojų, vertinant, pavyzdžiui, daugumos V. Europos šalių masteliais, turi iškreiptą nuomonę apie savo galimybes mokytis dėl numanomi per didelio savo amžiaus.
  
- Suaugusiųjų mokymąsi organizuojančios institucijos susiduria su daugeliu problemų. Tarp jų visų pirma keliamos finansavimo problemos – institucijoms trūksta lėšų tiek šiuolaikinei techninei įrangai bei mokymo priemonėms, tiek modernioms patalpoms, tiek samdyti kvalifikuotiems specialistams. Kitos svarbios problemos: klausytojų motyvacijos stoka ir nevienodas jų pasirengimas, šiuolaikiškų metodinių priemonių ir specialistų naujoms programoms, patirties įgyvendinant projektus su užsienio šalimis stoka.

Daugiau negu trečdalis pažymėjo sertifikatų, ne tik neformalaus, bet ir dalies formalaus švietimo, nepripažinimą darbo rinkoje.

- Trečdalis apklaustų įstaigų atstovų paminėjo andragogų (suaugusiųjų švietimo specialistų) trūkumą. Realiai šių specialistų trūksta didesnėje dalyje įstaigų, bet ne visose įstaigose suprantamas tokių specialistų reikalingumas darbui su suaugusiais, todėl jų ne visur pasigendama. Galima manyti, kad andragoginės kvalifikacijos ypatumai šiuo metu dar nėra aiškiai suvokiami švietėjų bendruomenėje.
- Dokumentuose išreikšta suaugusiųjų švietimo samprata, tikslai, uždaviniai aktualūs ir žinomi tik dalyje ši švietimą vykdančių institucijų; apie pusės jų atstovai nežino svarbiausių dokumentų ir savo įstaigų veiklą vertina tik tradicinių siaurų „žinybinių“ tos įstaigos veiklos tikslų požiūriu, neatsižvelgdami į platesnį suaugusiųjų švietimo tikslų ir vertybių kontekstą.
- Finansavimo trūkumą tarp svarbiausių problemų institucijų atstovai išskyrė ir vertindami visos suaugusiųjų švietimo srities sunkumus; bet šiame kontekste finansavimas siejamas su koordinuota sistemos veikla, kurios stoka respondentai irgi įvardija tarp svarbiausių problemų. Kita svarbi problemų grupė susijusi su subjektyviais veiksniais - suaugusiųjų motyvacijos mokytis stoka, suaugusiųjų mokymosi svarbos supratimo trūkumu tarp valdininkų, darbdavių nenoru tobulinti darbuotojų kvalifikaciją. Tarp svarbių problemų taip pat įvardijamas neformalaus švietimo keliu įgyto išsilavinimo nepripažinimas darbo rinkoje, socialinio – asmeninio ugdymo stoka, neišvystytos šiuolaikinės mokymosi formos, suaugusiųjų švietimo specialistų rengimo ir perkvalifikavimo sistemos netobulumas.
- Daugiausia respondentų suaugusiųjų švietimo plėtros galimybes mato visų pirma suaugusiųjų švietimo vadybos tobulinime. Jie siūlo kurti veiksmingą ir koordinuotą šios srities švietimo politiką, kad keliami tikslai būtų siejami su realiomis jų įgyvendinimo priemonėmis ir galimybėmis. Tam siūloma visų pirma sukurti atitinkamą teisinę bazę (įskaitant realų priemonių planą), koordinuotą valdymą, tinklą. Suaugusiųjų švietimo plėtrai, respondentų nuomone, taip pat padėtų ir žymiai didesnis finansavimas, nukreiptas į

nemokamo ar mažiau mokamo mokymosi dalies didinimą. Taip pat nemaža plėtros galimybių teiktų suaugusiųjų mokymosi kultūros ugdymas: informacijos sklaida, motyvacijos mokytis didinimas, šio švietimo svarbos supratimo didinimas tarp darbdavių ir valdininkų; daug plėtros galimybių teiktų ir mokymo kokybės gerinimo priemonės.

- Po Nepriklausomybės atkūrimo suaugusiųjų švietimo srityje įvyko daug pokyčių: parengta didelė dalis reikalingų norminių aktų, atsirado naujos, moderniai veikiančios suaugusiųjų švietimo įstaigos, pradėti taikyti novatoriški mokymosi metodai, suaktyvėjo nevyriausybinės organizacijos, įsijungta į bendrus europinius projektus ir kt. Tačiau, teigtina, kad persilaužimas sparčios ir efektyvios kaitos linkme dar nėra įvykęs dėl subjektyvių ir objektyvių priežasčių. Apskritai suaugusiųjų švietimo sritis (vertinant, pavyzdžiui, veikiančių švietimo įstaigų, į veiklos tobulinimą valstybės ir savivaldybių lygiu nukreiptų projektų skaičiumi) bendrame švietimo politikos kontekste yra labai nedidelė, ji silpnai atstovaujama kaip interesų grupė. Švietimo politikos požiūriu svarbu tiksliau fiksuoti nuveiktų ir vykdomų darbų rezultatus, derinti juos tarpinstituciniu lygiu, plačiau akcentuoti strateginius veiklos uždavinius švietėjų bendruomenėje ir tarp politikų. Tai būtini uždaviniai turint omenyje ir potencialias struktūrinių fondų galimybes, kurių dalis nukreipta į mokymosi visą gyvenimą plėtrą. Būtini taip pat ir specialūs tyrimai, siekiant aiškiau identifikuoti pavienių socialinės atskirties grupių poreikius. Neteikiant joms padidinto dėmesio (pvz. kaimo gyventojams, kaliniams ir pan.) didėja visuomenės susiskaidymas, kuris žinių visuomenės kontekste (žinios kinta labai sparčiai) ilgainiui gali tapti dar sunkiau įveikiamu.

## PRIEDAI

### 1 priedas

#### MOKYMOSI VISĄ GYVENIMĄ UŽTIKRINIMO STRATEGIJOS ĮGYVENDINIMO VEIKSMŲ PLANAS

Patvirtinta švietimo ir mokslo ministro ir socialinės apsaugos ir darbo ministro 2004  
m. kovo 26 d. įsakymu Nr. ISAK – 433/A1-83

| Eil.<br>Nr. | VEIKLOS UŽDAVINIAI  | VYKDYMO TERMINAI |
|-------------|---|------------------|
| <b>1</b>    | <b>Profesinio rengimo ir tęstinio mokymosi įtaka užimtumo strategijai</b>   |                  |
| 1.1         | Kurti profesijų standartus, grindžiamus reikalavimais kompetencijai   | 2004-2012        |
| 1.2         | Sukurti neformaliojo ir savaiminio mokymosi būdais įgytų kompetencijų įvertinimo ir pripažinimo mechanizmus   | 2004-2008        |
| 1.3         | Įgyvendinti technologinio profilio gimnazijas   | 2004-2007        |
| 1.4         | Kurti ir įgyvendinti tęstinio profesinio mokymosi programas, kuriose būtų išskirti bendrieji gebėjimai, tokie kaip bendravimas, raštingumas, informacinės technologijos, karjeros valdymas bei socialiniai įgūdžiai                   | Nuolat           |
| 1.5         | Kurti mechanizmus, kurie leistų mažoms įmonėms kurti mokymosi konsorciumus, sudarančius sąlygas pasiūlyti savo darbuotojams mokymosi galimybes, panašias į tas, kurias savo darbuotojams gali suteikti didelės ir turtingesnės įmonės | 2004-2008        |
| 1.6         | Kurti modulines profesinės kvalifikacijos įgijimo ir tobulinimo programas, grindžiamas kompetencijomis, ir numatyti jų įnašą siekiant tam tikrų kvalifikacijų   | Nuolat           |
| 1.7         | Kurti ir tobulinti mokymo programas, skirtas profesinės specializacijos tobulinimui   | Nuolat           |
| <b>2</b>    | <b>Mokymosi prieinamumas</b>  |                  |
| 2.1         | Sukurti mokymosi programas tikslinėms ir rizikos grupėms  | 2004-2009        |
| 2.2         | Užtikrinti „antro šanso“ galimybę visiems suaugusiems, nebaigusiems pagrindinės ar vidurinės mokyklos   | 2004-2008        |
| 2.3         | Kurti nuotolinio mokymo programas ir plėsti jų vartotojų tinklą   | Nuolat           |
| 2.4         | Panaikinti egzistuojančius apribojimus suaugusiems asmenims, siekiantiems įgyti paklausias darbo rinkoje profesijas ir kelti kvalifikacijos lygį  | 2004-2005        |
| <b>3</b>    | <b>Infrastruktūros plėtra</b>   |                  |
| 3.1         | Parengti švietimo institucijų tinklo plėtros bei esančių pastatų renovacijos planą  | 2004-2006        |
| 3.2         | Vykdyti plane numatytą mokyklų pastatų statybą ir renovaciją  | 2006-2012        |
| 3.3         | Tolydžio didinti investicijas į institucijų, teikiančių švietimo paslaugas, techninės bazės atnaujinimą   | Nuolat           |
| 3.4.        | Plėtoti profesinio informavimo, orientavimo ir konsultavimo sistemą vadovaujantis profesinio orientavimo ir konsultavimo strateginiu plėtros planu  | --               |
| 3.5         | Sudaryti lengvatinę tvarką programinei įrangai įsigyti švietimo veikla užsiimančioms institucijoms  | 2004-2005        |
| <b>4</b>    | <b>Mokymosi visą gyvenimą koordinavimas</b>   |                  |
| 4.1         | Peržiūrėti institucijų, užsiimančių tęstiniu profesiniu mokymu, funkcijas ir jas suderinti  | 2004-2005        |
| 4.2         | Isteigti naują suaugusiųjų mokymosi koordinavimo struktūrą  | 2004-2006        |
| 4.3         | Pertvarkyti profesinio rengimo ir mokymo paslaugų tiekėjų tinklą, ieškant išteklių optimizavimo galimybių, siekiant išlaisvinti išteklius mokymosi visą gyvenimą poreikiams tenkinti  | 2004-2012        |

|          |  |           |
|----------|--|-----------|
| 4.4      | Informuoti plačiąją visuomenę apie mokymosi visą gyvenimą galimybes ir rezultatus.   | Nuolat    |
| 4.5      | Parengti teisinius dokumentus, reglamentuojančius socialinių partnerių įtraukimą į dalyvavimą profesinio rengimo ir tęstinio mokymosi procesuose | 2004-2006 |
| <b>5</b> | <b>Finansavimas</b>  |           |
| 5.1      | Optimizuoti profesinio rengimo struktūrą, iš valstybės finansuojamų ar adekvačių fondų, ir ją pritaikyti regionų poreikiams tenkinti             | 2004-2007 |
| 5.2      | Nustatyti tęstinio profesinio mokymo finansavimo struktūrą ir mechanizmus  | 2004-2006 |
| 5.3      | Įdiegti mokinio krepšelį profesiniame rengime ir tęstiniame mokymesi   | 2004-2006 |
| 5.4      | Tęstinio profesinio mokymo plėtrai ir „antrojo šanso“ įgyvendinimui naudoti Europos struktūrinių fondų galimybes                                 | Nuolat    |
| 5.5      | Padidinti tęstinio mokymosi finansavimą, sukuriant specialius fondus ir įtraukiant darbdavius ir darbuotojus                                     | 2004-2006 |
| <b>6</b> | <b>Mokymo ir profesinio konsultavimo personalo kvalifikacija</b>   |           |
| 6.1      | Parengti suaugusiųjų mokytojų ir profesijos konsultantų standartus   | 2004-2005 |
| 6.2      | Įdiegti modulines, kompetencijomis grįstas programas suaugusiųjų mokytojų rengimui ir profesijos mokytojų rengimui                               | 2004-2006 |
| 6.3      | Rengti švietimo institucijų vadovus ir tobulinti jų kvalifikaciją naudojant modulines, kompetencijomis grįstas programas                         | Nuolat    |
| 6.4      | Pradėti rengti profesijos konsultantus   | 2004      |
| 6.5      | Sudaryti palankias sąlygas švietimo darbuotojams įsigyti minimalią pedagogo kompetenciją, būtiną darbui su suaugusiaisiais                       | 2004      |
| 6.6      | Nuolat tobulinti mokymo personalo IT raštingumą  | Nuolat    |
| <b>7</b> | <b>Regioniniai skirtumai</b>   |           |
| 7.1      | Profesinio rengimo ir tęstinio profesinio mokymosi programose įvertinti socialinius ir ekonominius bei regiono poreikius                         | Nuolat    |
| 7.2      | Diferencijuotai plėtoti mokymosi visą gyvenimą regioninę struktūrą   | Nuolat    |
| 7.3      | <b>Mokymus organizuoti pagal vietos poreikius, ypač žemės ūkio regionuose</b>  | Nuolat    |
| <b>8</b> | <b>Stebėseną ir kokybės laidavimas</b>   |           |
| 8.1      | Nustatyti pagrindinius profesinio rengimo veiksmingumo ir kokybės rodiklius  | 2004-2005 |
| 8.2      | Suderinti įvairias švietimo duomenų bazines ir išplėsti jų prieinamumą   | 2004-2006 |
| 8.3      | Atlikti regioninius ir sektorinius profesinio rengimo poreikių tyrimus   | Nuolat    |
| 8.4      | Skatinti tyrimus, leidžiančius analizuoti ir plėtoti mokymąsi visą gyvenimą, įsitraukti į tarptautinius lyginamuosius PISA, ALL ir kt. tyrimus   | Nuolat    |
| 8.5      | Įsitraukti į CEDEFOP vykdomus profesinio mokymo tyrimus  | 2004      |
| 8.6      | Įdiegti vidiniu ir išoriniu auditu grindžiamą kokybės užtikrinimo sistemą visuose švietimo sistemos sektoriuose                                  | 2004-2010 |

## 2 priedas

### Formalaus, neformalaus suaugusiųjų švietimo atskyrimas

| Eil. Nr. | DOKUMENTO PAVADINIMAS                                      | FORMALUSIS   | NEFORMALUSIS  |
|----------|--|--|---|
| 1.       | ŠĮ pakeitimas, 2003-06-17                                  | Pradinis, pagrindinis, vidurinis ugdymas, profesinis mokymas, aukštesniosios ir aukštojo mokslo studijos   | Kitas suaugusiųjų švietimas (6 str.)<br>17-1 str. Paskirtis: <ul style="list-style-type: none"> <li>• sudaryti suaugusiajam sąlygas mokytis visą gyvenimą;</li> <li>• tenkinti pažinimo poreikius;</li> <li>• tobulinti įgytą;</li> <li>• įgyti papildomą kvalifikaciją.</li> </ul> 17-2 str. Teikiamas: <ul style="list-style-type: none"> <li>• kiekvienam ne jaunesniam kaip 18m.</li> </ul> |
| 2.       | Neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstatymas, 1998-06-30    | Valstybės reglamentuojamas ir kontroliuojamas (lavinimo, mokymosi, studijų) procesas, kurio rezultatas - valstybės pripažintas, išslavinimą liudijantis dokumentas.  | Asmens ir visuomenės interesus atliepiantis kontroliuojamas (lavinimo, mokymosi, studijų) procesas, kurio rezultatas neįvertinamas išsilavinimą liudijančiu dokumentu.  |
| 3.       | Mokymosi visą gyvenimą užtikrinanti strategija, 2004-03-26 | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Vyksta švietimo ir mokslo įstaigose - institucijose su aiškia tvarka, turiniu, metodais ir mokymosi priemonėmis.</li> <li>• Jį reglamentuoja aiškios priėmimo, registracijos ir baigimo taisyklės.</li> <li>• Rezultatas - valstybės pripažintas, išsilavinimą liudijantis dokumentas.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Vyksta šalia pagrindinių švietimo ir mokymo institucijų (pvz. darbo vietose).</li> <li>• Mokymosi procesas priklauso jį organizuojančiai institucijai (atsakomybė už rezultatą tenka jai - tai sąsaja su formaliuoju švietimu).</li> <li>• Būdingas kvalifikacijos tobulinimo sričiai.</li> </ul>  |

## 3 priedas

## Suaugusiųjų švietimo paskirtis

| Dokumentas  | Patvirtinimo data  | Suaugusiųjų švietimo paskirtis tikslai   | Numatomi rezultatai  | Priemonės   |
|---|--|--|--|---|
| 1. Lietuvos suaugusiųjų švietimo koncepcija               | 1993<br>Pritarta ŠMM kolegijos<br>1993-01-30<br>Nut. Nr 5<br>Lietuvos švietimo Tarybos<br>1993-02-24<br>nutarimu Nr. 4 | Sudaryti sąlygas realizuoti asmenybei, atsakingai už šalies gerovę:<br><ul style="list-style-type: none"> <li>✓ suteikti galimybę visiems realiai įvertinti, ar pakanka žinių, mokėjimų ir įgūdžių šiuolaikinėms sąlygoms ir kompensuoti jų trūkumą,</li> <li>✓ greitai patenkinti bedarbių arba žmonių kuriems gresia nedarbas, poreikius persikvalifikuoti,</li> <li>✓ padėti ugdyti demokratinę visuomenę.</li> </ul> | Nenurodomi   | <ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Andragogikos mokslinio tyrimo centrų kūrimas, jų veiklos organizavimas bei skatinimas;</li> <li>✓ Andragogų, kaip savarankiškos švietimo specialistų profesijos pripažinimas; jų rengimo, kvalifikacijos kėlimo bei perkvalifikavimo sistemų kūrimas;</li> <li>✓ Švietimo vaidmens stiprinimas.</li> </ul> |
| 2. Memorandumas   |  | Padėti išsaugoti ekonominių konkurencingumą ir galimybę dirbti, padėti įveikti socialinę atskirtį.   | <ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Aukštos kokybės pagrindinis išsilavinimas visiems;</li> <li>✓ Suaugusiųjų mokymosi paslaugų plėtra.</li> </ul>    | Įvairi partnerystė ir veiksmingas bendras darbas.   |
| 3. Mokymosi visa gyvenimą užtikrinimo strategija          |  | Optimizuoti visų prieinamų išteklių (valstybės, įmonių, savivaldybių, bendrijų, NVO ir individų) siekiant plėtoti vientisą ir rentabilią mokymosi visą gyvenimą sistemą, atitinkančią Europos standartus   | Vizijos- 90 proc. aktyvių visuomenės narių dalyvauja mokymosi veikloje.  | Sudarytas priemonių planas iš 8 punktų.   |
| 4. Neformaliojo SŠ įstatymas                              | 1998m. birželio 30d.<br>Nr. VIII-822   | <ul style="list-style-type: none"> <li>❖ <i>Padėti tenkinti:</i></li> <li>✓ suaugusiųjų savišvietos poreikius;</li> <li>✓ plėtoti kultūrinius interesus;</li> <li>✓ ugdyti kūrybines galias;</li> <li>✓ įgyti profesinei veiklai.</li> <li>❖ <i>Sudaryti sąlygas:</i></li> <li>✓ įgyti reikalingų teorinių žinių ir praktinių gebėjimų;</li> <li>✓ kvalifikacijai tobulinti.</li> </ul>                                  | Nenurodomi   | Neformaliojo švietimo formos: organizuota tikslinė; kursai.   |
| 5. Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 metų gairės | LR Seimas<br>2003-07-04<br>nutarimas Nr. IX-1700   | Išplėtojama tęstinė, mokymąsi visą gyvenimą laiduojanti ir prieinama, socialiai teisinga švietimo sistema.   | Kasmet mokytoji ne mažiau kaip 15 procentų darbingo amžiaus šalies gyventojų;<br><ul style="list-style-type: none"> <li>✓ 85 procentai darbingo</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Išplečiama bendrojo lavinimo, profesinio ir ypač aukštųjų mokyklų tęstinio mokymosi programos.</li> <li>✓ Sukuriama neformalaus švietimo programų ir modulių akreditavimo tvarka.</li> </ul>   |

|  |  |  |  |  |
|--|--|--|--|--|
|  |  |  | amžiaus LR gyventojų turėtų realias galimybes ir gebėtų naudotis informacinėmis technologijomis. | Sukuriama įvairiais mokymosi būdais įgytų kompetencijų formalus pripažinimo sistema. |
|--|--|--|--|--|

## 4 priedas

### OECD (2003 m.) duomenų analizė, siekiant nustatyti suaugusiųjų mokymo(si) situaciją

#### ES šalyse ir suprasti, kokių rodiklių ateityje reikės

| ŠALIS       | Institucinis suaugusiųjų mokymosi apibrėžimas  | Tikslai   |
|-------------|--|---|
| KANADA      | SM-sis apima profesinį rengimą ir bendrąjį švietimą.   | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Kurti kvalifikuotą darbo jėgą nacionalinėms pastangomis</li> <li>• Dėmesys paviduriam išsilavinimui, įskaitant ir SŠ</li> <li>• Dėmesys bedarbių ir dirbančių rengimui</li> </ul>  |
| DANIJA      | SM apima profesinį rengimą ir bendrąjį išsilavinimą, taip pat formalų, neformalų bei informalią mokymąsi. Visos SM veiklos apibrėžiamos kaip priešybė pirminiam išsilavinimui ar rengimui, kuris skirtas jaunimui. Nėra vienintelio SM apibrėžimo, bet visos įstaigos, teikiančios suaugusiųjų švietimą yra aiškiai įvardytos. Todėl galima sakyti, kad tie, kurie mokosi tokiose institucijose yra suaugę besimokantieji. Amžius svarbus dviem atvejais: <ol style="list-style-type: none"> <li>1) bendrasis SŠ žemesnio nei vidurinis lygmens ar parengiamasis SŠ dar žemesnio lygmens (norint gauti bendrąjį SŠ reikia turėti 18 m.)</li> <li>2) suaugusiųjų profesinis švietimas ir rengimas bei bazinis suaugusiųjų (profesinis) švietimas (nuo 25 m.). Nuo 17,5 galima stoti į liaudies mokyklas.</li> </ol> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Teikti profesines ir asmenines kvalifikacijas</li> <li>• Teikti adekvatų, aktualų SŠ ir tęstinį rengimą, visiems suaugusiems – nuo mažai kvalifikuotų iki universiteto absolventų</li> </ul>   |
| SUOMIJA     | SM apima profesinį rengimą ir bendrąjį išsilavinimą, taip pat formalų, neformalų mokymąsi. SM apibrėžimas priklauso nuo institucijos ir švietimo/ rengimo teikimo, o ne nuo besimokančiojo profilio.   | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Teikti mokymosi turinį, kuris paremtų asmenybės vystymąsi, stiprintų demokratines vertybes, palaikytų socialinius ryšius, paremtų inovaciją bei produktyvumą</li> <li>• Nukreiptų tuos, kuriems trūksta pradinio išsilavinimo ar turi silpną vidurinį išsilavinimą</li> <li>• Fokusuotis ties individualių S kelių s-iems konstravimu</li> </ul>   |
| NORVEGIJA   | SM apima profesinį rengimą ir bendrąjį išsilavinimą, taip pat formalų, neformalų bei informalią mokymąsi. Apibrėžimas apima visas situacijas, formalias ir neformalias, kuriose gali atsitikti mokymasis. Amžius nuo 19 metų.  | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Pakelti švietimo lygmenį iki visos S populiacijos</li> <li>• Atliepti darbo rinkos poreikius pagal įgūdžius ir kompetencijas</li> <li>• Patenkinti individualius poreikius asmeninio ir profesinio augimo srityje</li> </ul>   |
| PORTUGALIJA | SM apima profesinį rengimą ir bendrąjį išsilavinimą, taip pat formalų, neformalų bei informalią mokymąsi.. Agentūros apibrėžimas pradžioje apėmė tuos besimokančius, kuriems virš 18 metų. O dabar apima ir tuos dirbančius, kuriems 16 ir daugiau.  | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Didinti konkurencingumą ir socialinius ryšius</li> <li>• Kovoti prieš darbo rinkos politiką ir rengimą, siekiant įveikti bedarbiystę</li> </ul>  |
| ISPANIJA    | SM apima žmones virš 18 m., pabaigusius (palikusius) pirminį švietimą ir rengimą bei tuos, kurie turi 16 ar virš ir dirba. Tai apima ir profesinį rengimą bei bendrąjį švietimą (išsilavinimą), kurie apibrėžiami santykyje su teikimu bei individualiomis situacijomis. Suaugusiųjų bazinis švietimas yra nukreiptas į švietimą bazinių įgūdžių, kurių reikia tam, kad būtų galima funkcionuoti šiandieninėje visuomenėje.  | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Sudaryti s-iems priėjimą prie visų lygių S</li> <li>• Padėti S įgyti ar pagerinti profes. kvalifikacijas ir gebėjimą dalyvauti socialiniame, kultūriniame, politiniame, ekonominiame gyvenime</li> <li>• Nustatyti S teises į S, prof. rengimą ir savo pažangą per mokymąsi, darbą ir priėjimą prie kultūrinių resursų</li> <li>• Prof. rengime labiau akcentuoti darbo rinkos įsiterpimą</li> </ul> |
| ŠVEDIJA     | SM apibrėžiamas sąryšyje su švietimo/ rengimo teikimu, o ne su individualiais. Suaugęs besimokantis yra tas, kuris dalyvauja tam tikroje švietimo formoje, kuri yra organizuota ir teikiama suaugusiųjų įstaigose Nurodoma 20 metų amžiaus riba.   | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Palaikyti SM-si per persikirstymą ir augimą</li> <li>• Sumažinti S skirtumą, palaikyti ekon. augimą, stipr. dem. tenkinti ind. norus</li> <li>• Populiarinti SŠ: siekti soc. gerov., stiprinti demok. vert. kult. gyv.</li> <li>• Fokusuotis pagal individ. poreikius</li> </ul>   |

|            |  |  |
|------------|--|--|
| ŠVEICARIJA | SM apima bet kokį mokymosi procesą, kuris įgalina suaugusįjį vystyti savo įgūdžius, gilinti žinias atnaujinti savo bendrąją ar profesinę kvalifikaciją, ar pakeisti profesiją, labiau atitinkančią jo poreikius ar visuomenės. Čia nėra arba yra labai mažai ne-profesinio mokymosi. Šveicarijoje mokymasis laikomas sinonimu profesiniam rengimui. Amžius neminimas.  | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Pabrėžiama įgūdžių vystymas prof. tikslams</li> <li>• Į SŠ žiūrėti kaip į visumą, neišskiriant tikslų</li> <li>• Prof. rengima: dėmesys prof. veiklos kvalifikacijomis</li> </ul> Rengiamasi kurti sistemą tinkančią profesiniam ir asmen. vystymui, soc ir prof integracijai, lygių galim. regionams ir lytims užtikrint           |
| JK         | Suaugęs besimokantysis yra asmuo, kuris įsitraukęs į švietimą ar rengimą už formalus pirminio švietimo sistemos ribų. Suaugusiais besimokančiais laikama laikyti tuos, kurie yra 19 ir daugiau. Mokymasis apima formalų švietimą ar rengimą vedančius į kvalifikacijos įgijimą ir informalaus mokymosi galimybių sferą, kuri gali būti svarbus žinių ar įgūdžių tobulino šaltinis. Dabar požiūris plečiasi ir įtraukiamas ir informalus (ir formalus) mokymais bei ne-profesinis (ir profesinis) rengimas. | M-si visą gyv.dienotvarkė :: <ul style="list-style-type: none"> <li>• užtikrinti, kad kiekv. darbingo amžiaus ir po to turi įgūdžius, atitinkančius darbo poreikius ir vedančius į pilnavertį gyvenimą</li> <li>• teikti aukštesnio lygmens įgūdžius, kurių reikia sėkmingai inovatyviai žinių ekonomikai</li> </ul> kelti mokymo ir mokymosi standartus švietime ir rengime |

Pagal OECD, 2003

### Nuoseklis politikos sąlygos, kurios nurodytos OECD

- Konsensusas poreikio investuoti į žmogiškųjų išteklių (ypač į suaugusiųjų mokymąsi, nuo potencialių besimokančiųjų ir socialinių partnerių iki politikos kūrėjų) vystymą aspektu
- Finansinis įsipareigojimas, lydintis suaugusiųjų mokymosi politikos įgyvendinimą
- Struktūra, apimanti suaugusiųjų mokymosi politikos kūrimą bei jos įgyvendinimą
- Prioritetų suaugusiųjų mokymosi nustatymas (pvz. raštingumas, bazinis išsilavinimas ir kt.)
- Institucijų, teikiančių skirtingus suaugusiųjų mokymosi tipus, apibūdinimas bei mechanizmų, užtikrinančių jų kokybę, nustatymas
- Specialus teikimas bei parama specialiu poreikiu suaugusiesiems
- Efektyvumo ir produktų matavimo numatymas; politikos įvertinimas
- Suaugusiųjų mokymosi integracija į bendrojo švietimo bei rengimo politiką